

Leonardo da Vinci.

CURRICULUM VITAE. Již dříve jsme uvedli, jak se obraz Mony Lisy dostal do Francie a do Louvre. Doplňme nyní několik poznámek k samotnému Leonardovi da Vinci, jenž je člověkem renesance a asi jedním z prvních vědců v moderním slova smyslu. Leonardo da Vinci byl současníkem Kryštofa Kolumba, jenž cestoval po oceánu. Byl také současníkem Martina Luthera, jehož pozornost se obracela k lidskému nitru. Byla to doba všestranného zkoumání, odvážných pomyslných i skutečných cest.

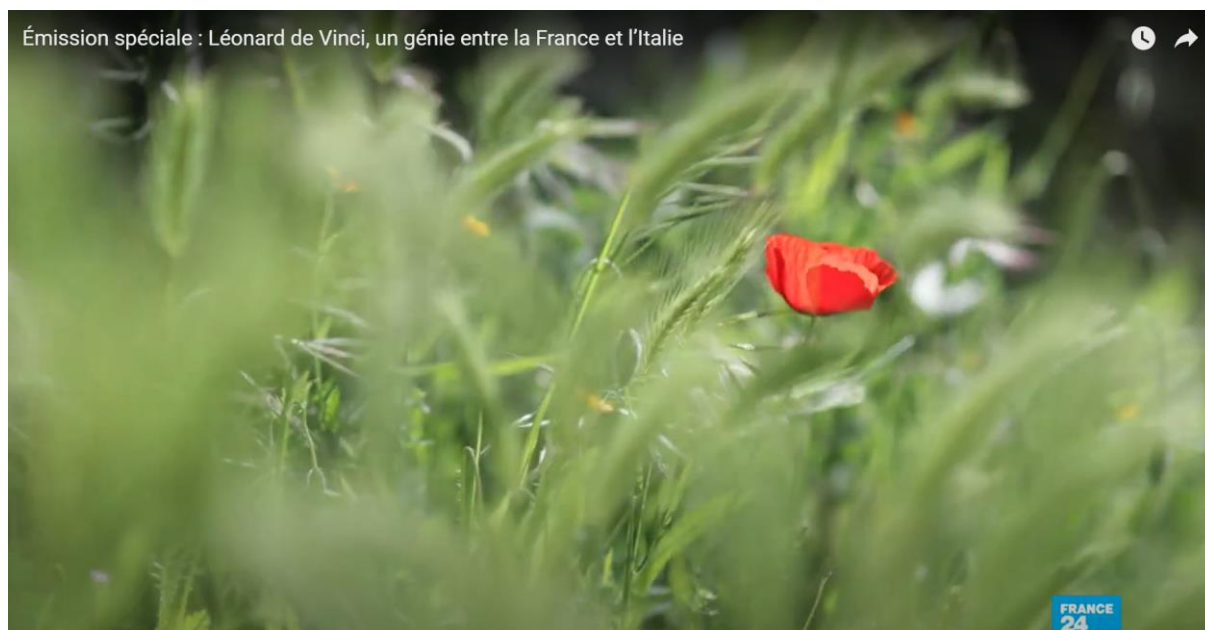
Mapka ukazující rodiště Leonarda da Vinci v Toskánsku, mezi Pisou a Florencií. Malíř se narodil 14. dubna 1452. Byl nemanželské dítě. Matka se jmenovala Caterina di Meo Lippi. Otěhotněla ve svých 15 letech s notářem Pierem da Vinci. O Leonardově matce se spekulovalo, že to byla otrokyně, původem buď z Afriky nebo z Číny. Dědeček Leonardova otce ser Antonio byl obchodníkem v Maroku. Právě on se ujal láskyplně svého vnuka.

Líbezná krajina Toskánska, kde se Leonardo da Vinci narodil a kde prožil dětství. Žádné přírodní extrémny, žádné Alpy, žádná Adria. Leonardo da Vinci nemaloval moře, nemaloval velehory. Monte Ceceri, Hora labutí, u Florencie, kde se chtěl Leonardo da Vinci údajně pokusit létat, je vysoká 400 metrů nad mořem. Dnes jsou hory a mořské pláže hlavními turistickými cíli. V 16. století to byly diskontinuity v krajině, jimž bylo lépe se vyhnout.

Od útlého dětství projevoval Leonardo da Vinci zájem o okolní přírodu. Tekoucí i stojatá voda, tráva, stromy, květiny, ptáci, to všechno ho okouzlovalo. Stejně tak chlapec již záhy prokazoval velkou představivost a bujnou fantazii. Mnozí jeho současníci přitom jeho nadměrnou představivost později viděli jako chybu charakteru, jako něco nepatřičného a nemístného. Dnes ho právě proto oslavujeme.

Leonardo da Vinci byl velký přírodovědec. Snad nikoli tak zcela v moderním smyslu slova, ale pozorování přírody, vod, ptáků, netopýrů, stromů a květin mu bylo vrozeno. Protože neprošel žádnými školami vyššího druhu, nebyl postižen žádnou klasifikační máníí. Leonardo da Vinci se sám označoval za omo senza lettere, člověk bez vzdělání. Příroda pro něj byla zdrojem volných úvah, často i filozofické povahy.

Léonard de Vinci, pionnier du bio-mimétisme - #CulturePrime

france
culture

*Il observe alors
les rapaces en vol plané*

Od svých 17 let pracoval Leonardo da Vinci ve Florencii v uměleckém ateliéru Andrea del Verrocchio. To byl přítel jeho otce a brzy rozpoznal velký talent Leonarda. Svěřoval mu dokončování svých obrazů. Sám uznal, že učeň je nad mistra. Renesanční obrazy byly často kolektivním dílem celého ateliéru, jemuž se říkalo bottega. Florencie tehdy byla jedním z nejkrásnějších měst Evropy. Florencie byla bašta renesančních malířů, sochařů, architektů, hudebníků i literátů. Bylo to hlavní město italské renesance, kde se vynořilo neskutečné množství talentovaných lidí. Leonardo da Vinci patřil mezi ty nejpřednější. Ale tak to vidíme až my, s odstupem 500 let.

Leonardo da Vinci během svého života pracoval pro několik mecenášů v Itálii. Dokonce i pro condottiera Cesare Borgiu (1475 až 1507). Jedním z jeho hlavních chleboďarců byl milánský vévoda Ludovico Sforza řečený Il Moro. Leonardo da Vinci a Ludovico Sforza byli stejně staří. Oba umřeli ve Francii, v údolí řeky Loiry. Jenomže Il Moro jako válečný zajatec ve vězení v Loches v roce 1508. Da Vinci žil ještě 11 let. Posledním a velmi štědrým zaměstnavatelem Leonarda da Vinci byl francouzský král František I. (od roku 1516).

François 1er et sa Cour

Leçon 14 ●

2. Le château de Blois.

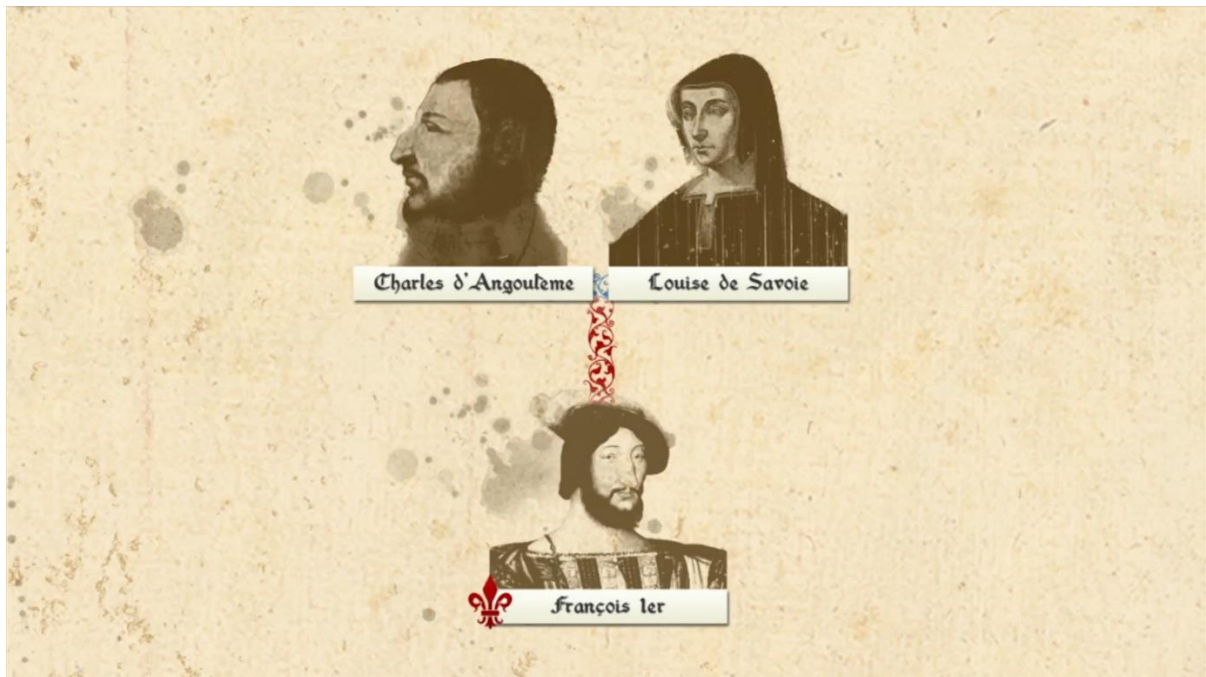

3. François Ier est l'ami des savants.

RÉCIT François Ier a fait aussi construire ou agrandir plusieurs châteaux sur les bords de

RÉCIT François Ier est l'ami des poètes, des peintres et des sculpteurs. Il est aussi l'ami

František I. z rodu Valois byl v Remeši pomazán na krále v roce 1515. Byl na trůně rok, když získal Leonarda da Vinci do svých služeb.

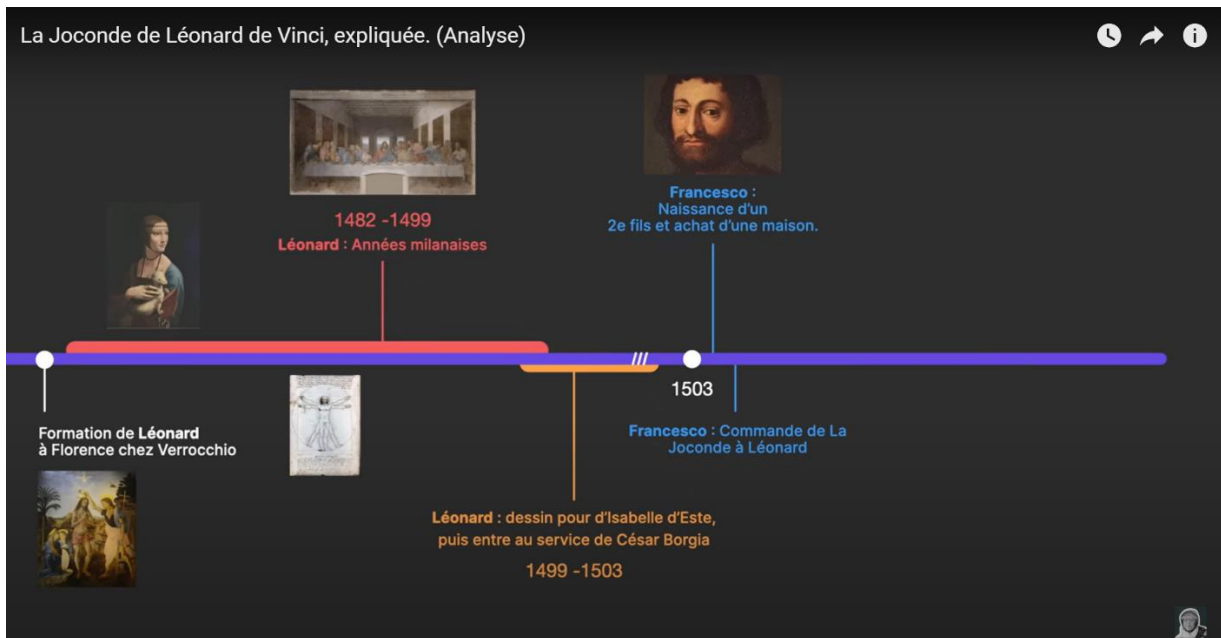
Cesta do Francie trvala tři měsíce, a pro již starého Leonarda da Vinci velmi namáhavá. Musel si být vědom toho, že to je cesta bez návratu domů, do Itálie. Asi je příliš odvážné tvrdit, že Leonardo da Vinci byl pro Františka I. maskot, jenž mu přinášel štěstí. Ale když italský host v roce 1519 umřel, přestalo se Františkovi I. v jeho státnickém díle dařit. Nepodařilo se mu stát se císařem svaté říše římské (1519), a v roce 1525 prohráli Francouzi bitvu u Pavie. František I. byl zajat a vězněn svým habsburským rivalem Karlem V. (Charles Quint).

Je ale pravda, že postavení našeho malíře v Itálii nebylo nijak růžové. Do popředí se dostávali mladší Leonardovi rivalové, jako byl Michelangelo Buonarotti Simoni nebo Raphael Santi. On sám byl stále více opomíjen. Místa působení Leonarda da Vinci v Itálii a Francii: Florencie, Milán, Řím. Ve Francii Amboise.

Chronologie života Leonarda da Vinci v Itálii, před odchodem do Francie. Objevení Ameriky, děj románu Victora Hugo Notre Dame de Paris, to se vztahuje k milánskému období Leonarda da Vinci.

Na cestě do Francie doprovázeli velkého malíře jeho sluha Battista de Villanis a jeho žák a sekretář Francesco Melzi. A také kuchařka Mathurine. Leonardo da Vinci byl vegetarián a Mathurine byla schopná vyhovovat jeho náročným požadavkům na pokrmy. Byla to celá karavana. Početná zavazadla, včetně tří velkých obrazů, byla naložena na několika mulách.

KRÁL A MALÍŘ. Francouzský král František I. pozval Leonarda da Vinci do Francie. A malíř si přinesl obraz Mony Lisy s sebou. Stárnoucí umělec nemohl najít v rodné Itálii vhodného mecenáše. Nikdo není doma prorokem.

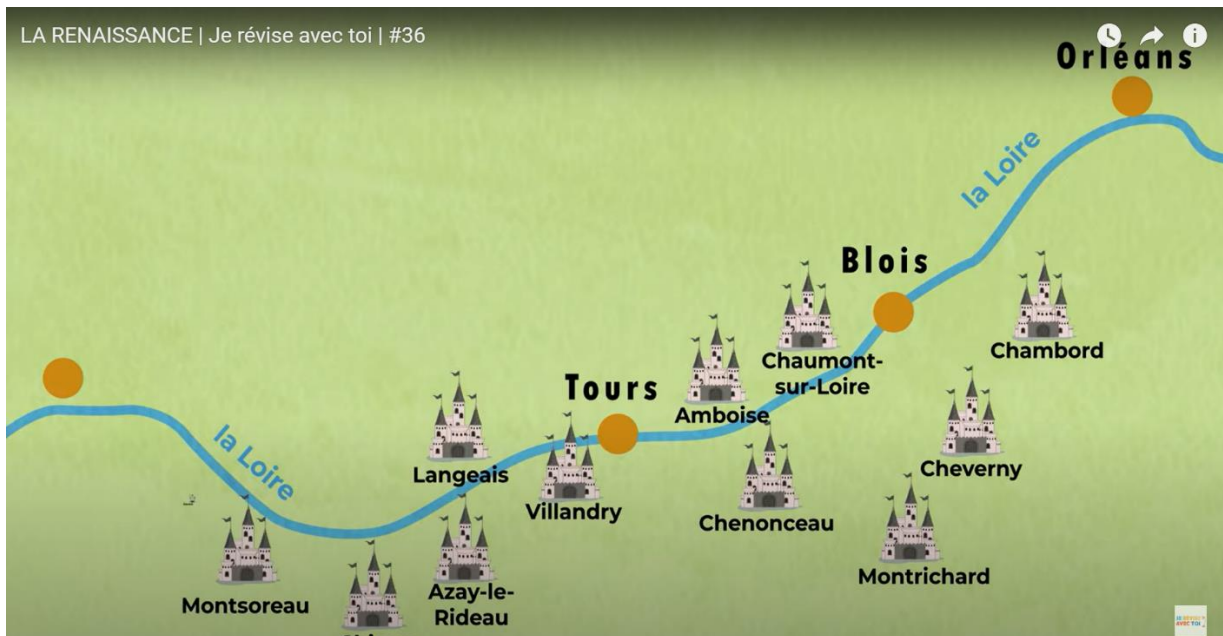
Oba muži byli velmi vysoké postavy: skoro 2 metry. V Itálii i Francii 16. století to byli praví obři. Františkovi I. bylo teprve 22 let, Leonardu da Vinci již 63 let. Podle francouzské verze si Leonardo da Vinci přivezl obraz Mony Lisy s sebou do Amboise. Měl obraz stále u sebe a ukazoval ho jenom vybraným osobám. Jistě i svému poslednímu příznivci. Je otázkou, jakou řečí spolu oba mluvili? Pro Leonarda da Vinci bylo mateřským jazykem toskánské nářečí italštiny. I ve Francii psal jenom italsky. Učil se latinsky, což nemohl být problém pro mladého vzdělaného krále. Jenomže Leonardo da Vinci sotva latinu užíval k běžné konverzaci.

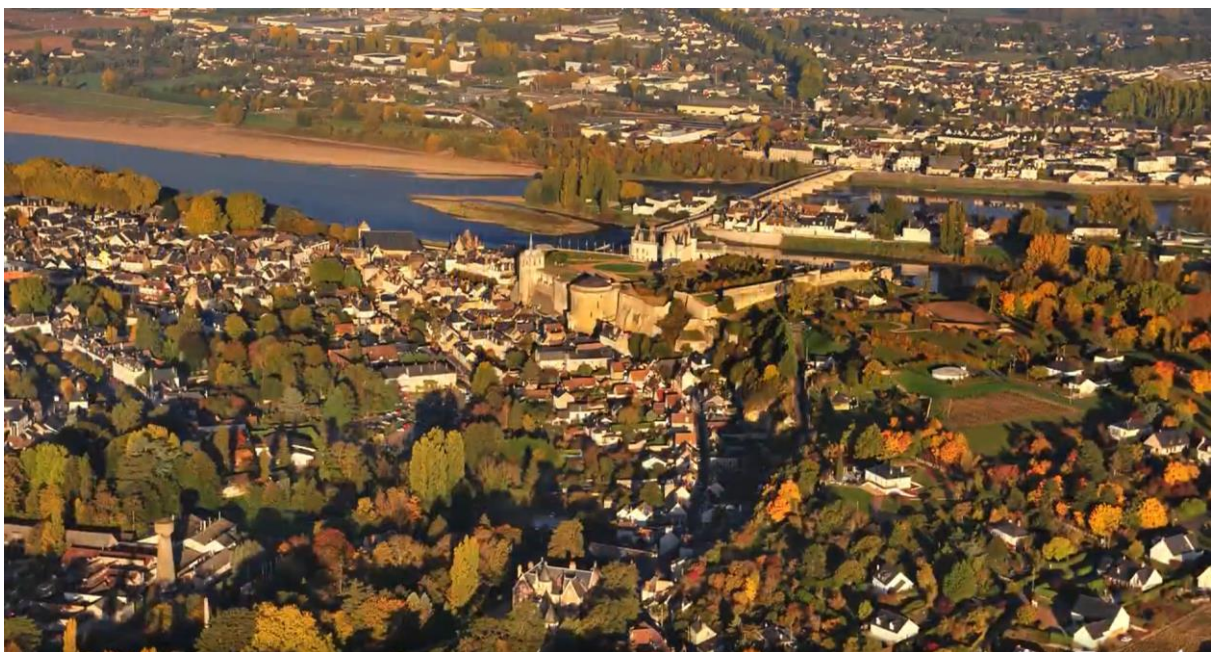
Vzniká otázka, proč tento obraz nezůstal v Itálii, v rukou toho, kdo si ho objednal? Leonardo da Vinci prý Monu Lisu nestačil dokončit do roku 1506, kdy opustil Florencii a odebral se do Milána. Obchodník s hedvábím Francesco del Giocondo musel být nanejvýš pošetilý. Svěřil portrét své ženy velkému mistrovi, o němž musel vědět, že tvoří velmi pomalu a zdlouhavě. Anebo bylo všechno jinak? Dnes se to už asi nikdy nedovíme.

A ve Francii čekalo Leonarda da Vinci příjemné překvapení. Král mu dal k dispozici zámek Clos-Lucé u Amboise na řece Loire.

Zámek Clos-Lucé se nachází na dohled od královského zámku Amboise. František I. chtěl mít svého italského hosta blízko sebe. Jeho vlastní otec umřel, když byl Františkovi I. dva roky. Leonardo da Vinci byl pro něho náhradním otcem. Amboise vidíme přímo na pravém břehu Loiry a Clos-Lucé je vidět zcela v popředí uprostřed obrázku.

Cesta z údolí řeky Pádu do údolí Loiry byla jistě namáhavá a riskantní. Ale král František I. ho přivítal velmi přívětivě: „Mistře Leonardo, tady budete moci svobodně pracovat, myslet i snít!“
The dream comes true.

Údolí řeky Loiry má příjemné podnebí, které mohlo Italovi Leonardu da Vincimu vyhovovat. Krajina byla líbezná, idylická. Kromě veliké řeky bylo možno obdivovat povlnné břehy a pahorky, zahrady, rybníky, lesíky, jednotlivé velké stromy. Nebyla to scenérie nepodobná krajině kolem Florencie, která tvoří pozadí obrazu Mony Lisy. Král František I. se v osobě Leonarda da Vinci snažil přivést do Francie vítr italské renesance.

Pro Leonarda da Vinci byly břehy řeky Loiry rájem botanickým, geologickým i hydrografickým. Leonardo da Vinci od raného dětství miloval potoky, řeky a jezera. Popisoval hydrologický cyklus: výpar, mraky, výstupné vzdušné proudy a srážky. Pracoval asi pět let ve Florencii jako hydraulický inženýr, jako pán vod.

Již v mládí napsal Leonardo da Vinci traktát o vodě. Spisovatel Gonzague Saint Bris, jenž se potuloval kolem Clos-Lucé po Leonardových stopách, ve své knížce *L'enfant de Vinci* napsal: "Během svých potulek v této nekonečné zeleni jsem měl dojem,

že čtu v knize vesmíru. Lesy kolem Loiry byly pro mě tou nejúžasnější knihovnou na světě."

Francouzský spisovatel Gonzague Saint-Bris vyrůstal na zámku Clos-Lucé. Napsal o tom knihu *L'Enfant de Vinci*. Gonzague Saint-Bris postihl fantasticky podstatu renesance ve Francii, období reprezentované právě Leonardem de Vinci a králem Františkem I. Gonzague Saint-Bris říká, že renesance byla návratem do minulosti, do antiky. Avšak tento návrat ve skutečnosti znamenal paradoxně obrovský posun vpřed, opravdový skok do budoucnosti.

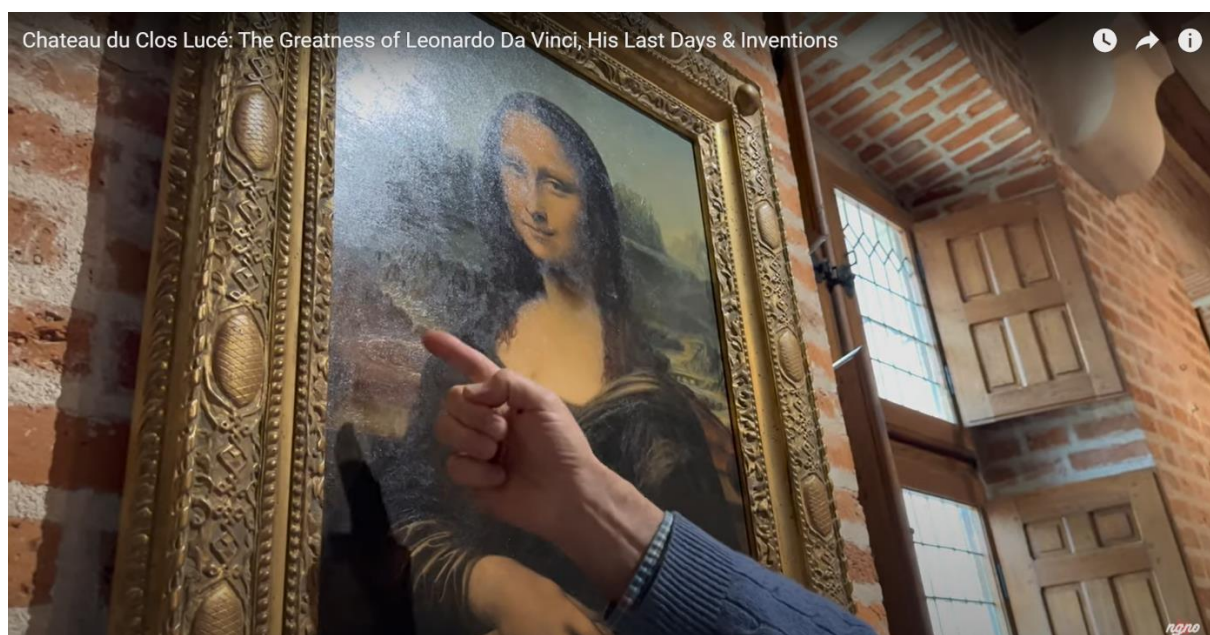
Clos-Lucé byl pro Leonarda da Vinci vskutku královským darem. Leonardo da Vinci tu strávil poslední tři roky svého života. Je třeba uvést, že král František I. měl na Amboise krásné vzpomínky z dětství. Rád se sem vracel, a proto také ubytoval Leonarda da Vinciho v těsné blízkosti, půl kilometru odtud. Leonardo da Vinci mohl vidět zámek Amboise ze svého okna. Clos-Lucé se v době pobytu velkého Itala jmenovalo Le Cloux.

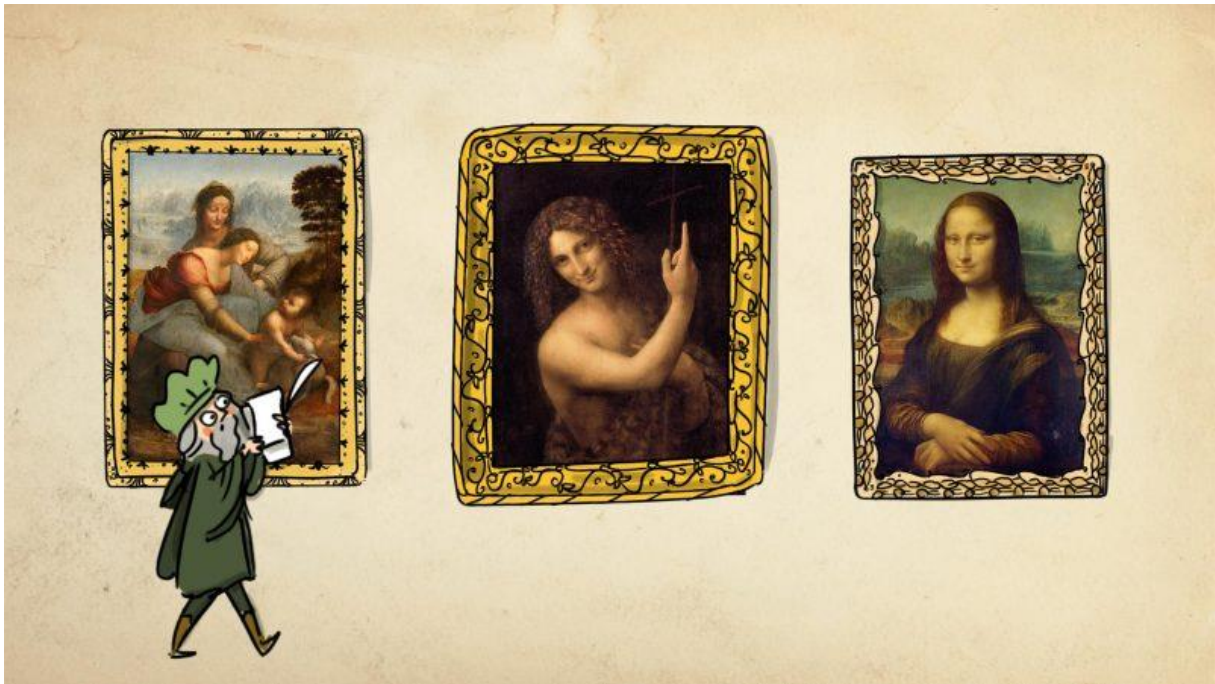
Rodina Gonzague Saint-Bris vlastnila Clos-Lucé od roku 1855. Sám spisovatel od svých deseti let směl spát v posteli Leonarda da Vinci. Chápal to jako odměnu a velké privilegium. Od roku 1954 je Clos-Lucé zpřístupněn veřejnosti. Ateliér, bottega, Leonarda da Vinci na záměčku Clos-Lucé. Na velkém pracovním stole jsou vyloženy pomůcky a nástroje Leonarda da Vinci: kružítko, pravítko, husí brk na psaní, svíčka, lupa, mapa světa.

Kopie obrazu Mony Lisy, La Joconde, na záměčku Clos-Lucé. Je větší než samotný originál v Louvre. Od tohoto obrazu se Leonardo da Vinci neodloučil až do smrti. Na obrazu je kromě ústřední postavy vidět i řeka Arno u Florencie a obloukovitý most přes ní. Leonardo da Vinci od dětství rád pozoroval řeky a proudící vody. To byl pro něho oblíbený typ krajinné scenerie. Ve stáří se mohl kochat pohledem z okna na majestátnou a nespoutanou Loiru.

Obraz Mony Lisy měl zdědit Francesco Melzi, který ho prodal francouzskému králi Františku I. Leonardo si přes Alpy přivezl tři svoje obrazy. Kromě Mony Lisy to byl Svatý Jan Křtitel a Svatá Anna. Je možné, že Leonardo da Vinci tyto tři obrazy v Clos-Lucé ještě dokončoval a upravoval. Tato triáda obrazů je i uměleckým odkazem velkého Itala. Všechny tyto tři obrazy jsou dnes v Louvre.

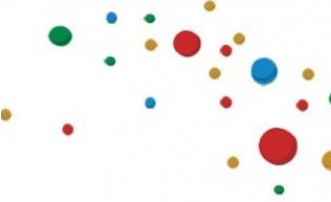

ENTERTAINER A VYNÁLEZCE. Dokud byl Leonardo da Vinci zdrav, byl často hostem u krále při různých slavnostech. Pracoval na plánech ideálního zámku a ideálního města (Romorantin). To bylo na královu objednávku. Při čtyřech velkých slavnostech se Leonardo da Vinci ukázal jako mistr zvláštních vizuálních a zvukových efektů.

Léonard aime-t-il la fête ?

Léonard de Vinci n'est pas toujours un chercheur sérieux: il aime s'amuser et imaginer des machines incroyables pour impressionner les princes. Quand ils organisent de grandes fêtes, Léonard devient un magicien de la mise en scène! Par exemple, pour le mariage d'Isabelle d'Aragon avec l'un des Sforza, en 1490, il prépare un ballet au décor étonnant: les planètes du Système solaire tournent dans un ciel étoilé!

INCROYABLE !
Léonard sait faire apparaître des flammes colorées en jetant des gouttes de vin sur un liquide contenu dans une coupe!

Pourquoi créer des canons lanceurs de ballons ?

Pour une grande fête en l'honneur de François Ier organisée en 1518, Léonard imagine un décor et une mise en scène flamboyants en reconstituant toute une bataille! Des canons lancent même des ballons en l'air. La guerre, thème récurrent de la royauté, se transforme en fête pour le plus grand plaisir des nobles.

Un lion, roi de la fête ?

Léonard est un amoureux de talent. Il est capable de concevoir des mécanismes d'une grande finesse: il imagine, qui devient une impression de vie et réinventant des surprises!

Dans le secret de son atelier, Léonard travaille. Il destine les rouages qui permettront à sa création de s'animer.

Le lion est présenté au roi de France par les marchands et les bourgeois de Florence, à l'occasion de l'alliance qui vient d'être scellée entre la France et la cité toscane, dont le lion est le symbole.

Le mécanisme se ramonte à la main, comme on le ferait pour une montre ancienne. Le lion est alors capable d'effectuer plusieurs pas.

Lorsqu'on frappe sa poitrine, elle s'ouvre... et laisse des fleurs de lys, symbole de la monarchie française. François Ier est émerveillé par les projets de Léonard!

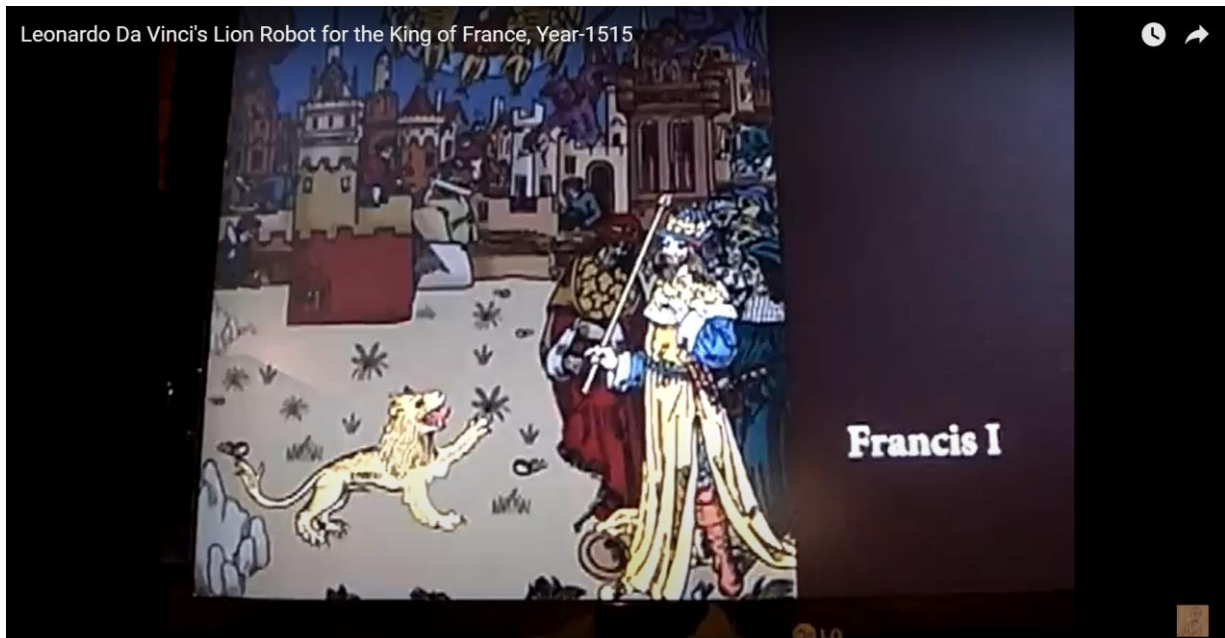
L'année suivante, en 1516, à l'installe son protégé au manoir du Clos Lucé, et lui verse une pension de 1000 écus annuels, s'attachant ainsi les services de «génie».

Leonardo da Vinci měl pro krále Františka I. sestrojiti i robotického lva. Byla to mechanická šelma ze dřeva, vysoká 2 metry a dlouhá 3 metry. Leonardův lev byl schopen pohybu na několik metrů. Držel v tlamě lilii, symbol francouzské monarchie, a položil ji Františkovi I. k nohám. Uvnitř měla být kovová pružina uvádějící lva do chodu.

Leonardo Da Vinci's Lion Robot for the King of France, Year-1515

Pro tehdejší dvořany to musela být udivující podívaná. Leonardo da Vinci mohl být snadno pokládán za černokněžníka, jenž dřevěné animální figury obdařuje jiskrou života.

Leonardo da Vinci byl nejen malíř a sochař. Byl to i vědec, inženýr, anatom, astronom, vynálezce. Zdá se, že král František I. pozval Leonarda da Vinci do Francie právě vzhledem k jeho pověsti konstruktéra podivuhodných strojů a zařízení. Jmenoval Leonarda da Vinci královským prvním malířem, prvním inženýrem a prvním architektem. Toto měl být potápěčský skafandr. Opět voda... Ve skutečnosti by tento skafandr mohl fungovat jenom do hloubky 130 cm. Hluběji nedokáže hrudník člověka čelit hydrostatickému tlaku.

Humanoidní robotický rytíř Leonarda da Vinciho. Vynálezce ho zkonstruoval kolem roku 1495 v Miláně pro dvorní slavnosti vévody Ludovica Sforzy, svého tehdejšího zaměstnavatele. Vnitřek byl vyroben ze dřeva, oděn byl do brnění italsko-germánského typu. Automatický rytíř dokázal stát, sedět, hýbat rukama i hlavou. Zvedal i hledí svojí přilby. Náčrtky robota Leonarda da Vinci byly nalezeny a pochopeny teprve v roce 1957.

Humanoidní mechanický rytíř měl uvnitř soustrojí ozubených kol a kladek, které umožňovaly jeho pohyb. Leonardo da Vinci studoval anatomii lidského těla i jeho fungování. Tyto znalosti uplatnil při konstrukci svého homunkula. Jeho mechanický rytíř měl svými rozměry odpovídat kresbě Vitruviánského muže, jejímž autorem byl rovněž Leonardo da Vinci.

Leonardo da Vinci jako urbanista. Jeho faraonské plány na vybudování ideálního slunečního města Romorantin zůstaly na papíře. Romorantin měl být organizován prostřednictvím splavných vodních kanálů spojených s řekou La Sauldre. Neměl to být jenom královský zámek rozložený na obou březích řeky. Romorantin se měl stát hlavním městem renesanční Francie. Měl to být předobraz pozdějších Versailles. Projekt byl natolik grandiózní a komplikovaný, že byl bez Leonarda da Vinci neproveditelný.

Romorantin byl původně zámečkem Louise Savojské, matky krále Františka I. Král byl k tomuto místu emotivně připoután podobně jako k Amboise. Leonardo da Vinci se úkolu ujal s nadšením, protože tu mohl uplatnit svoje architektonické i hydroinženýrské sklony. Nový Romorantin mělo být velkolepé město světla, čistoty, hygieny, přímočaré, promyšlené urbanisticky do všech podrobností.

Podstatné na projektu Romorantin byla síť vodních kanálů, které Leonardo da Vinci naplánoval. Mělo to být vodní napojení na řeku Cher. Ale nejen to. Další, ještě důležitější umělé vodní cesty měly spojit Romorantin s městy Tours a Lyon. Jinak řečeno, Romorantin by se stal křižovatkou vodních kanálů napojených na Loiru a Rhône. Atlantik by byl spojen se Středozezemním mořem. Leonardo da Vinci viděl opravdu daleko.

Ve skutečnosti se nezačalo stavět. Asi i proto, že byl Leonardo da

Vinci nemocný. Neměl již dost fyzických sil, aby se projektu ujal. Již dříve mu ochrnula pravá ruka a ubývalo mu životní energie.

Kdo ví, možná je dobře, že se projekt nového ideálního města Romorantin neuskutečnil? Takováto idylická zákoutí by byla navždy ztracena. Leonardo da Vinci hodlal břehy La Sauldre zpevnit a zpřístupnit. Vznikly by tu jakési kamenné gháty, odkud by vladař a jeho dvořané mohli pohodlně sledovat závody regat na řece. Tady na břehu La Sauldre Leonardo da Vinci asi i stál. Byl si prohlédnout místo, které chtěl přestavět podle své vize. Potoky, řeky, vodní kanály, jezera učence neodolatelně přitahovaly. Jak to psal Jules Verne: *Mobilis in Mobili*, Pohyblivý v pohyblivém živlu. Heslo kapitána Nemo by mohlo být i heslem Leonardo da Vinci.

The ideal city of Leonardo da Vinci - City of Romorantin

Částečně byly plány Leonarda da Vinci využity při stavbě zámku Chambord. Ten se stavěl 40 let a je to největší renesanční zámek na světě. Romorantin měl být čtyřikrát větší než Chambord.

Le château de Chambord

En chiffres

- 156 mètres de largeur
- 56 mètres de hauteur
- 426 pièces (on en visite 70)
- 282 cheminées
- 83 escaliers
- plus de 300 sculptures de salamandre (animal ressemblant à un lézard, emblème de François Ier) sur les murs et les plafonds

En forêt

Le château est situé au cœur d'une forêt, au milieu des marécages. Aujourd'hui encore, il comporte un immense parc (grand comme Paris) où vit du gibier. Il est aussi entouré de jardins.

Un escalier « magique »

C'est la partie centrale du château. L'escalier comporte 2 rampes qui s'enroulent l'une au-dessus de l'autre. Au milieu, un espace vide avec des fenêtres. Si 2 personnes prennent chacune une rampe en même temps, elles se voient, mais ne se croisent jamais ! Cet escalier a été imaginé par l'artiste Léonard de Vinci. Ses dessins ont beaucoup inspiré le plan de Chambord (par exemple les toilettes !).

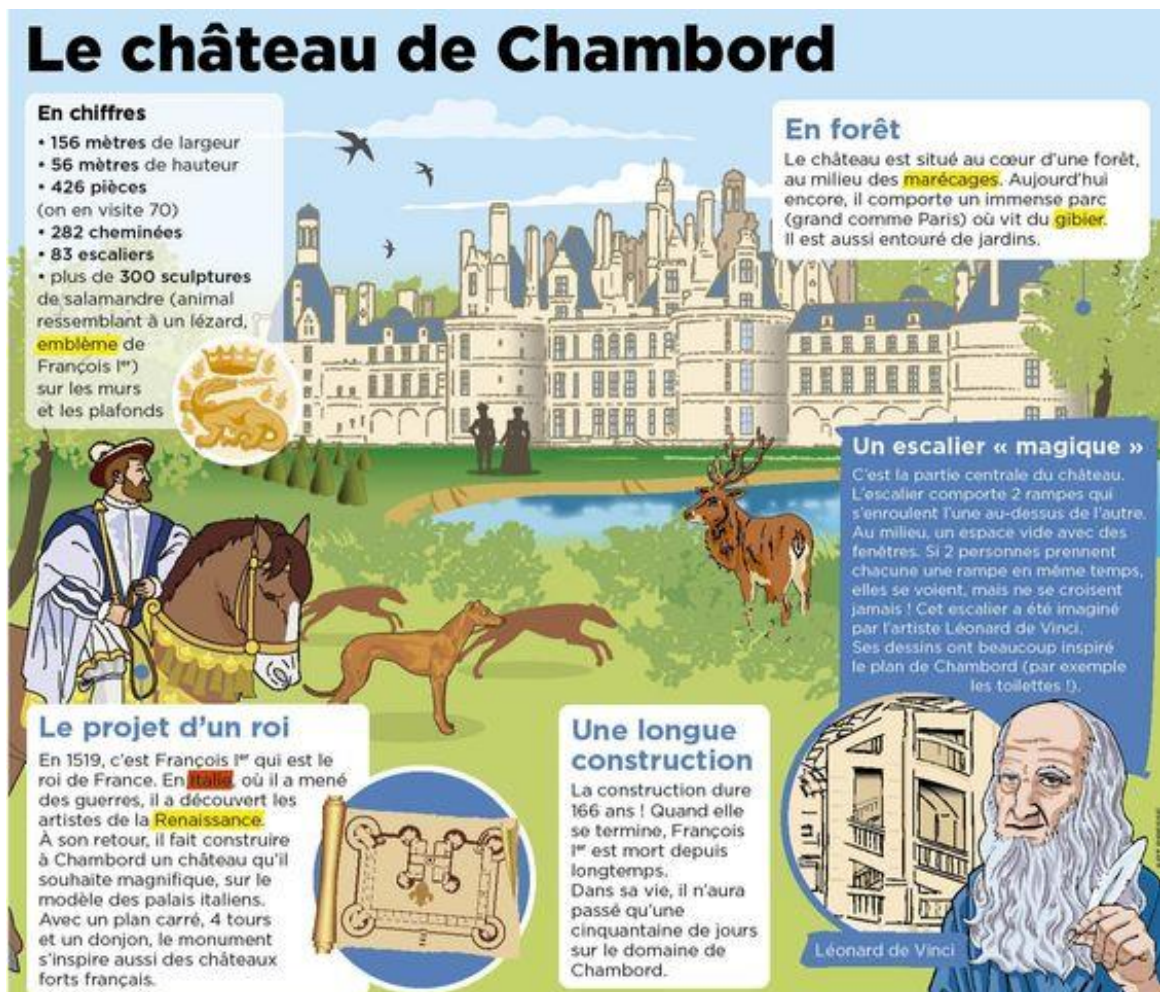
Le projet d'un roi

En 1519, c'est François Ier qui est le roi de France. En Italie, où il a mené des guerres, il a découvert les artistes de la Renaissance. À son retour, il fait construire à Chambord un château qu'il souhaite magnifique, sur le modèle des palais italiens. Avec un plan carré, 4 tours et un donjon, le monument s'inspire aussi des châteaux forts français.

Une longue construction

La construction dure 166 ans ! Quand elle se termine, François Ier est mort depuis longtemps. Dans sa vie, il n'aura passé qu'une cinquantaine de jours sur le domaine de Chambord.

Léonard de Vinci

Soumrak génia v Clos-Lucé. Leonardo da Vinci se dožil 67 let. Před smrtí v květnu 1519 obdržel poslední pomazání. Navzdory rozšířené dobové fake news neumřel malíř v náručí krále Františka I. Leonardo da Vinci churavěl již před odchodem do Francie. V roce 1917 mu ochrnula pravá ruka.

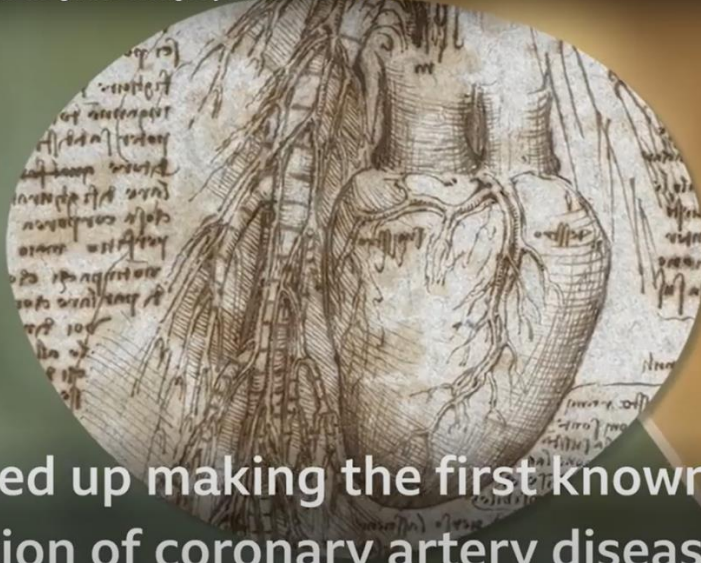

Obraz Jeana-Auguste Ingrese z roku 1818. Opravdu Leonardo da Vinci vydechl naposledy v náručí svého protektora krále Františka I.? Je to jen hezká legenda, protože francouzský král měl být ten den daleko od Amboise, v Saint-Germain-en-Laye u Paříže. Ingres to věděl, leč chtěl namalovat apologii francouzské monarchie a katolické církve. František I. jako by chtěl Leonarda da Vinci v agónii svým vlastním tělem pohltit. Splynout se starcem s bílým vousem v jedno. Nebo ho vyrvat z pařátů smrti. Na stolku vedle umírajícího Leonarda da Vinci leží demonstrativně rozevřená bible a vedle ní nepřehlénutelný krucifix. Ideologické poselství obrazu má být zjevné.

François 1er recevant les derniers souffles de Léonard Ingres, 1818

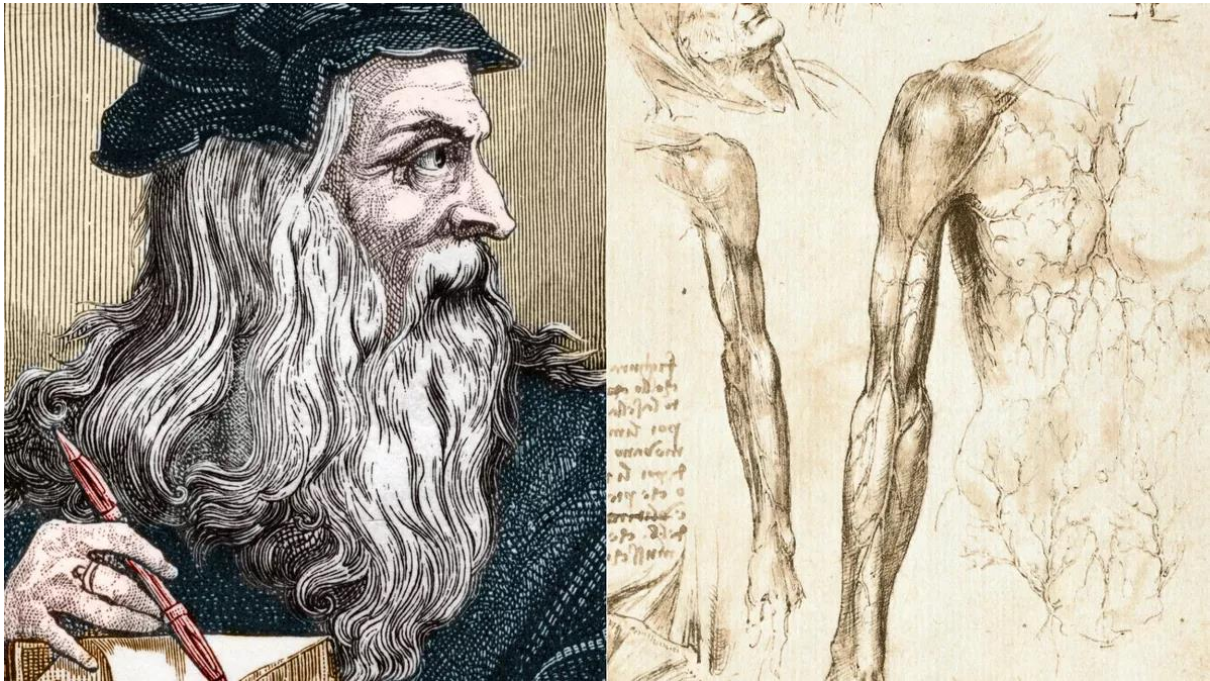
NATURALISTA. Nicméně francouzský panovník byl odchodem svého velkého hosta dojat a zúčastnil se pohřbu v kostele v Amboise. Francesco Melzi byl ustanoven vykonavatelem závěti. Kromě jiného mu připadlo 50 000 dokumentů, sešitů a kreseb, včetně anatomických studií lidského těla. Leonardo da Vinci jednou pitval i stoletého muže. Snažil se odhalit tajemství dlouhověkosti.

and ended up making the first known description of coronary artery disease.

Leonardo da Vinci pitval asi 33 lidských těl. Bylo to ve Florencii

a šlo o těla popravených, jimž z nějakého důvodu neměl být dopřán křesťanský pohřeb. Z malířových zápisků vyplývá, že Leonardo da Vinci pravděpodobně hledal sídlo lidské duše. Kromě jiného jako první zjistil existenci slepého střeva.

Anatomické studie Leonarda da Vinci jsou pravá umělecká díla. Jak je ale posuzují dnešní lékaři z hlediska vědecké korektnosti? Svaly a viditelné části lidského těla jsou údajně na jedničku. S vnitřními orgány tomu tak vždycky není. Na obrázku je ženská děloha, kde velký Ital znázornil jakési kanály, které tam ve skutečnosti vůbec nejsou. Vodní kanály byly specialitou Leonarda da Vinci.

Přírodní idyla kolem Loiry, honosné zámky a parky, laskavý francouzský monarcha, který miluje umění a vědy, slunce renesance, italský génius, jenž prožívá v Clos-Lucé podzim svého života... To vše vyznívá až příliš harmonicky a slibně. Ve skutečnosti brzy po Leonardově smrti vypukly ve Francii náboženské války mezi katolíky a huguenoty. Hořely hranice s kacíři. A Amboise bylo jedním z prvních středisek střetů mezi protivnými stranami. A hrob Leonarda da Vinci byl zprofanován.

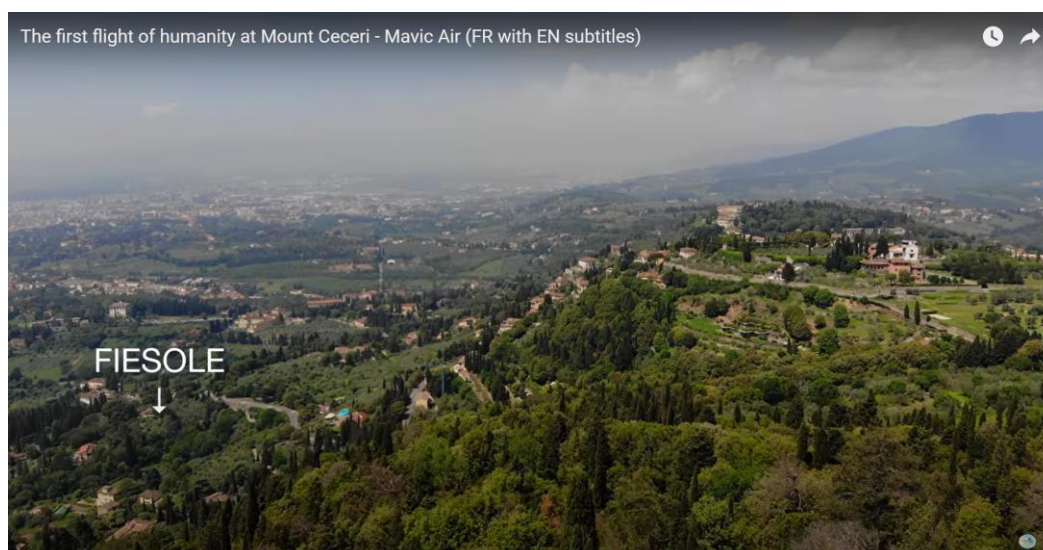

VZDUCHOPLAVEC. Leonardo da Vinci se marně snažil sestrojít létající stroj. Byl přesvědčen, že mohou létat i tělesa těžší než vzduch. Inspiroval se křídly ptáků, a pak i netopýřů. Nicméně dospěl k udivujícím poznatkům o atmosféře. Například se

správně domníval, že se světlo pohybuje. Psal o tom, že v kosmu, nad vzdušným obalem, vládne temnota. Správně si vysvětloval i modrou barvu oblohy, jako důsledek rozptylu světla na částicích vzduchu.

U Florencie se vypíná pahorek Monte Ceceri, známý také jako Hora labutí. Tady měl Leonardo da Vinci podle jedné legendy v roce 1506, deset let před svým odchodem do Francie, provádět pokusy s létáním. Svoje pozorování letu ptáků shrnul Leonardo da Vinci do poznámek, které dnes známe jako Codex on the Flight of Birds, Kodex o letu ptáků (1505). Jsou to tisíce poznámek a stovky náčrtů. Malíř zamýšlel napsat o letu ptáků celou velkou knihu. K tomu ale už nedošlo.

Leonardo da Vinci v Kodexu o letu ptáků uvažuje o povaze zemské přitažlivosti, o pádu těles a vzdušných proudech. Jak se ptáci dostávají do výšky? Jak jim při letu pomáhá vítr? Leonardo da Vinci si kreslil diagramy ptačího letu v rozmanitých fázích. Podle autora musí ptáci létat nad mraky, aby jim nezvlhla křídla. A pak obsahuje Kodex o letu ptáků řadu instrukcí ke konstrukci létajících strojů, ornitoptér.

Leonardo da Vinci pobýval ve vesnici Fiesole u Florencie a pro pokus o létání angažoval svého mladšího asistenta Tommaso Masini. To byl i alchymista a mág. Tommaso Masini se měl při pokusu o let s jakýmsi kluzákem, deltaplánem (the hang glider), zranit, pohmoždit si žebra nebo si zlomit nohu. Měl klouzat vzduchem do vzdálenosti 1 kilometru od Monte Ceceri. Přistál ne právě hladce v nějakém keři. Názory historiků na tuto epizodu se velmi různí. Možná to je jenom smyšlenka.

Leonardo da Vinci se snažil odhalit tajemství létání i v Clos-Lucé, když byl sám již tělesně slabý, byl sužován revmatismem a měl ochrnutou pravou ruku. Sigmund Freud přičítal tento zájem Leonarda da Vinci o tvory schopné letu jeho podvědomím z raného dětství. Ještě v kolébce se Leonardovi da Vinci měl zdát sen o dravci, který se k němu snesl a svým pernatým ocasem mu otvíral ústa. To napsal on sám.

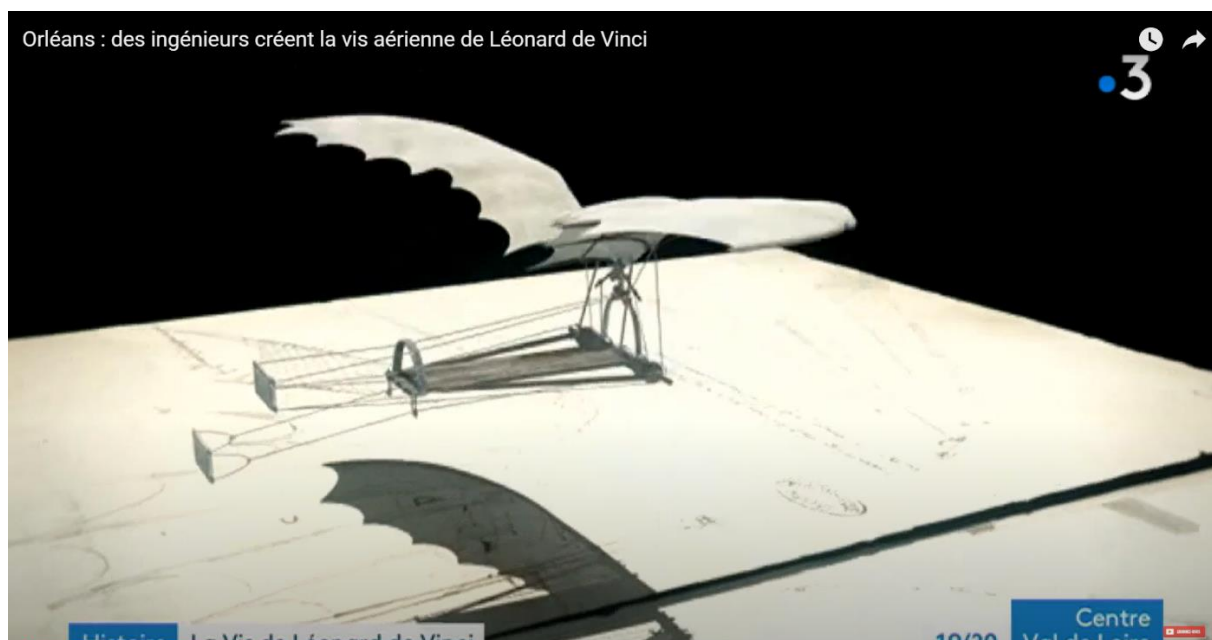
Jako by se stáří navzdory alespoň na papíře mohl Leonardo da Vinci pohybovat volně a bez závislosti na zemské tíži. Francouzský historik a specialista na období renesance Pascal Brioist ukazuje náčrtky molů a nočních můr, které si kreslil Leonardo da Vinci ve snaze pochopit a napodobit princip létání hmyzu a ptáků. Leonardo da Vinci obdivoval labutě, jak vzlétávají proti větru a nechávají se nadnášet teplými výstupnými proudy vzduchu.

Leonardo da Vinci byl průkopníkem biomimetiky, což je moderní vědecký obor hledající poučení o konstrukčních postupech u organismů živé přírody. Tvary, materiály, vlastnosti, procesy a funkce ptáků, zvířat i ryb mohou být velmi vítaným poučením pro vynálezce, konstruktéry a badatele. V době Leonarda da Vinciho nebyly dostupné lehké konstrukční materiály. Jeho ornitoptéra, létací stroj s křídly, která byla rekonstruována podle Kodexu o létání ptáků, by byla moc těžká, než aby mohla fungovat. Vážila by asi 320 kg. Letadlo, s nímž francouzský vzduchoplavec Louis Blériot v roce 1909 poprvé přeletěl průliv La Manche, vážilo jenom 90 kg.

Leonardo da Vinci žádný létací stroj neseostroji, ale zanechal nám mnoho nákresů, které dokazují, že se o to snažil. Podle jeho návodu se však i bratři Wrightové nebo Clément Adler, pionýři letectví, zabývali letem holubů nebo netopýrů. A jejich konstrukce prvních aeroplánů tomu odpovídaly.

Leonardo da Vinci byl fascinován i netopýry, ropuchami a ještěrkami. Jako malý chlapec zabil ve stodole svého dědečka Antonia netopýra. Byl však vyděšen jeho ultrazvukovým

pištěním, které člověk normálně neslyší. Zapřisáhl se, že již v životě žádnému zvířeti neublíží.

To byl i důvod, proč se přiklonil k vegetariánství. Ale netopýry nadále studoval. Netopýr nemá křídla z peří, ale blány. Jak může létat? Co je lepší? Peří nebo blány? Leonardo da Vinci přisuzoval netopýrům i lidské vlastnosti. A ne právě lichotivě. Psal, že čím více je světla, tím hůře netopýr vidí. Čím více netopýr pohlíží na slunce, tím více je slepý. A tak to podle pisatele má být s neřestmi, které neobstojí v ctnostném prostředí.

V zápiscích Leonarda da Vinci najdeme i kuriózní poznámku o nestydatosti a homosexualitě netopýrů: „Netopýr ve své bezbřehé necudnosti opomíjí veškerá pravidla rozkoše. Samečci obcují se samečkami a samičky se samičkami, jak je svede náhoda dohromady.“ Homosexuální chování netopýrů je dnes doloženo u 20 druhů těchto létajících savců. Da Vinci neobjevil homosexuální aktivity zvířat. To psal již Aristoteles o holubech a křepelkách. Nicméně měl Leonardo da Vinci netopýry pod drobnohledem. A jak vidno, zajímala ho nejen blanitá netopýří křídla.

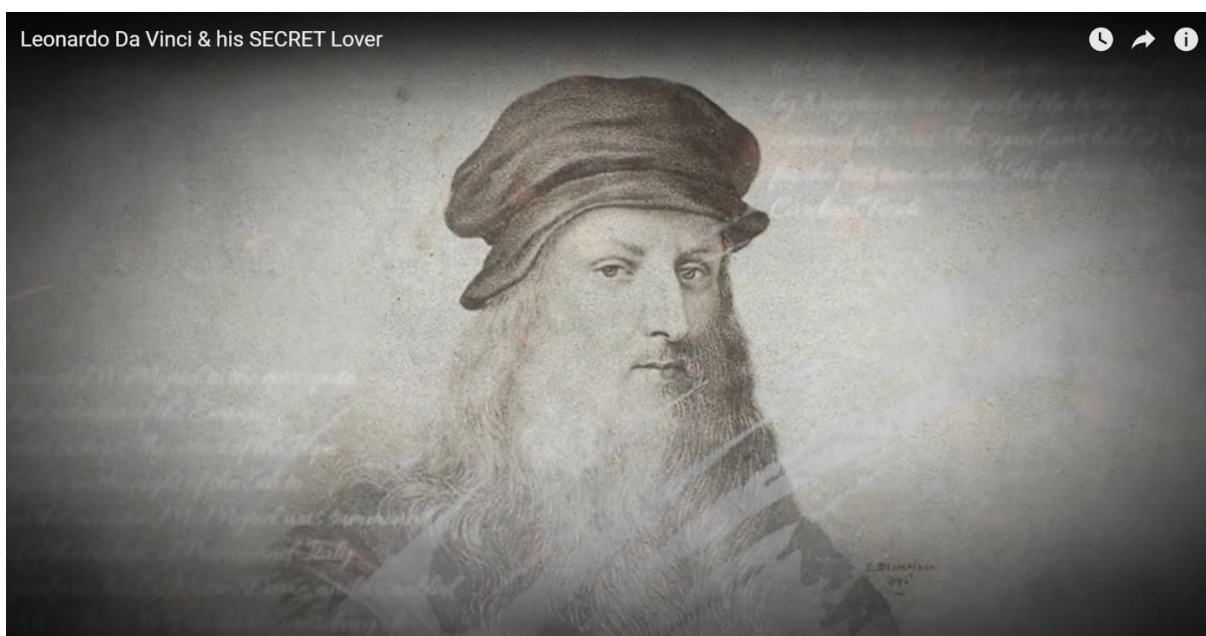
Člověk mění se v netopýra. Umělecká skulptura inspirovaná Leonardovým Codex on the Flight of Birds na výstavě Leonardo: 500 let do budoucna v The Tech Museum of Innovation v kalifornském San José v roce 2020.

Pascal Briost pokládá Leonarda da Vinci za interpreta mezi přírodou a člověkem. Leonardo da Vinci si kladl i otázky typu "Proč je obloha modrá?" nebo "Jak se tvoří oblaka?" Pro něho jevy podobného druhu nebyly nic samozřejmého a žádaly si podrobné vysvětlení. Porovnejme to s dnešní situací, kdy všichni přední politici na světě mluví o změnách klimatu a globálním oteplování, aniž by o pojmu podnebí měli vůbec ponětí.

POSLEDNÍ VEČEŘE. Leonardo da Vinci mnoho svých děl nedokončil. Na některých obrazech pracoval celé roky. V každém případě jsou kromě Mony Lisy nejvíce obdivovány, zkoumány a vykládány ještě jeho dva další výtvoři: náboženský Poslední večeře a vědecko-filozofický Vitruviánský muž.

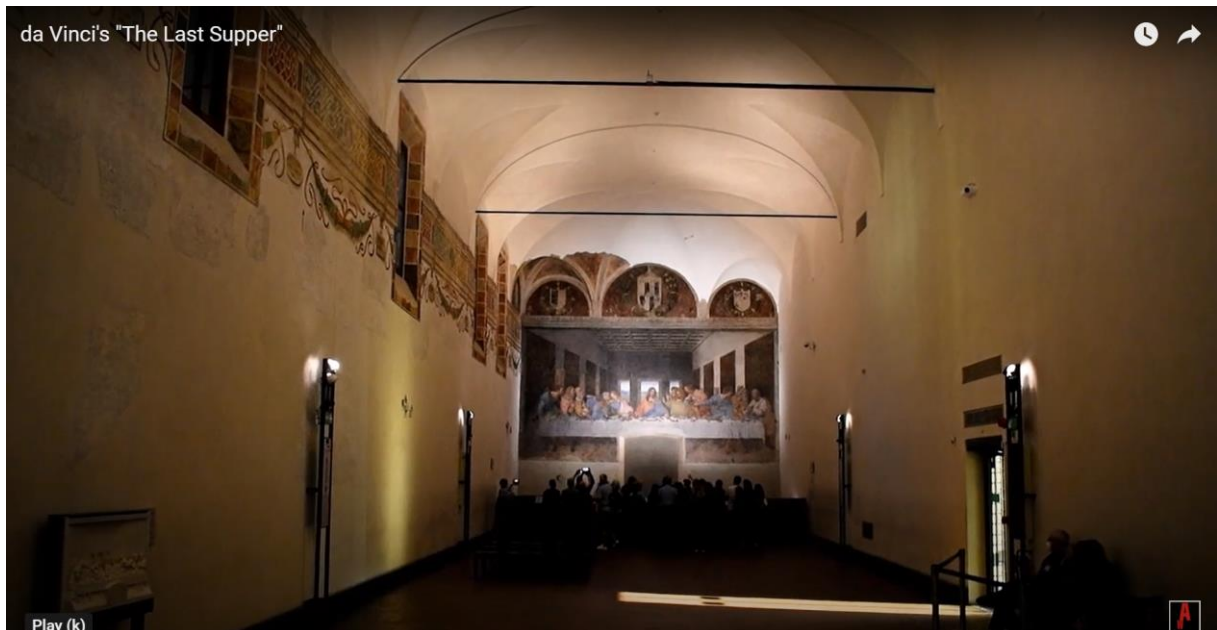

Poslední večeri pro dominikánský klášter Santa Maria delle Grazie v Miláně maloval od roku 1495 až do roku 1498. Tedy tři roky. A je to náboženská nástěnná malba v klášterním refektáři,

společné jídelně mnichů, která má obsahovat řadu skrytých poselství gnostického obsahu. V Santa Maria delle Grazie pracoval Leonardo da Vinci z pobídky milánského vévody Ludovica Sforzy.

V Santa Maria delle Grazie pracoval Leonardo da Vinci z pobídky milánského vévody Ludovica Sforzy přezdívaného Il Moro, Maur. Ten měl tento klášter v oblibě a chtěl si tu zřídit mauzoleum svého rodu. Refektář byl původně kaple obdélníkového půdorysu (35 metrů krát 9 metrů) nebo snad sloužil i jako márnice.

Leonardo da Vinci tehdy experimentoval s perspektivou. Tento obraz je dokladem malířova úspěchu v tomto ohledu. V Poslední večeři se mu podařilo vytvořit prostorovou iluzi. Dominikánští mniši mohli mít dojem, že večeří ve stejné místnosti jako Ježíš Kristus a jeho dvanáct apoštolů. Perspektiva byla velkým estetickým pokrokem, ale také měla pozvednout malířství z úrovně řemesla na úroveň liberálního umění.

Leonardo da Vinci namaloval Poslední večeři na suchou zeď. Nikoli do vlhké omítky, jak se to obvykle dělalo. Vyhovovalo to

jeho pomalému stylu práce. Jenomže dosti brzy se malba tohoto druhu začala kazit, tmavnout a pokrývat se skvrnami. To, co vidíme dnes, je dílo několika restauračních oprav.

Americký spisovatel Dan Brown ve své knize *The Da Vinci Code* (2003) uvádí, že postava po pravé straně Ježíše Krista není, jak se myslelo, apoštol evangelista Jan, nýbrž Marie Magdalena. Opravdu se mohou objevit pochyby o pohlaví této osoby, která nemá vousy a působí velmi mladě a žensky. Její oblečení doplňuje oděv Krista. Jejich ruce jsou si blízko. Ježíš a tato záhadná bytost vytvářejí velké písmeno M. Mnozí odborníci ale domněnku Dana Browna zavrhnou. Mají proto řadu důvodů. V evangeliích se vůbec nepíše, že by se Marie Magdalena poslední večeře zúčastnila. Ano, byla podle všech evangelistů přítomna ukřižování na Golgotě a při Spasitelově pohřbu. V dané době a pod dohledem klášterního převora si malíř takovou licenci s poslední večeří Páně nemohl dovolit.

S Marií Magdalenou měl Kristus promluvit jako s prvním člověkem po svém vzkříšení v nedělní ráno po velikonocích. To říkají evangelia svatého Marka a svatého Jana. Byla Maří Magdalena více než věrnou učednicí Ježíše Nazaretského? Nebyla to jeho družka? Nebo dokonce manželka? Podle jedné středověké legendy měla být Marie Magdalena ženou evangelisty svatého Jana. Kristus z ní měl vymítit sedm démonů. Není ale jasné, zda to měl být sklon k hříchům, anebo tělesným potížím a neduhům? V evangeliích jsou uváděny tři Marie Magdaleny a podle řady teologů to byly tři různé ženy.

Přesto spekulace o tajném sdělení v Poslední večeři nejsou jenom senzacechtivé výmysly. Leonardova Poslední večeře je skutečně plná jinotajů a vzbuzuje otázky. Dvě na začátek. Proč nemá Ježíš Kristus kolem hlavy svatozář, jak bylo tehdy obvyklé? Chápal Leonardo da Vinci Ježíše jako obyčejného člověka? Proč není na stole vyobrazen kalich, který má v katolické dogmatice ústřední roli? Kalich, který byl v dalších stoletích pojmán jako svatý grál? To je druhá hlavní narážka Dana Browna. Podle amerického spisovatele byl Leonardo da Vinci zasvěcen do velkého tajemství Ježíšova manželství s Marií Magdalenou. Svatý grál tu není, protože to bylo jenom kódované označení Kristovy pokrevní linie. Slova Sang Real, královská krev, byla zkomolena na svatý grál.

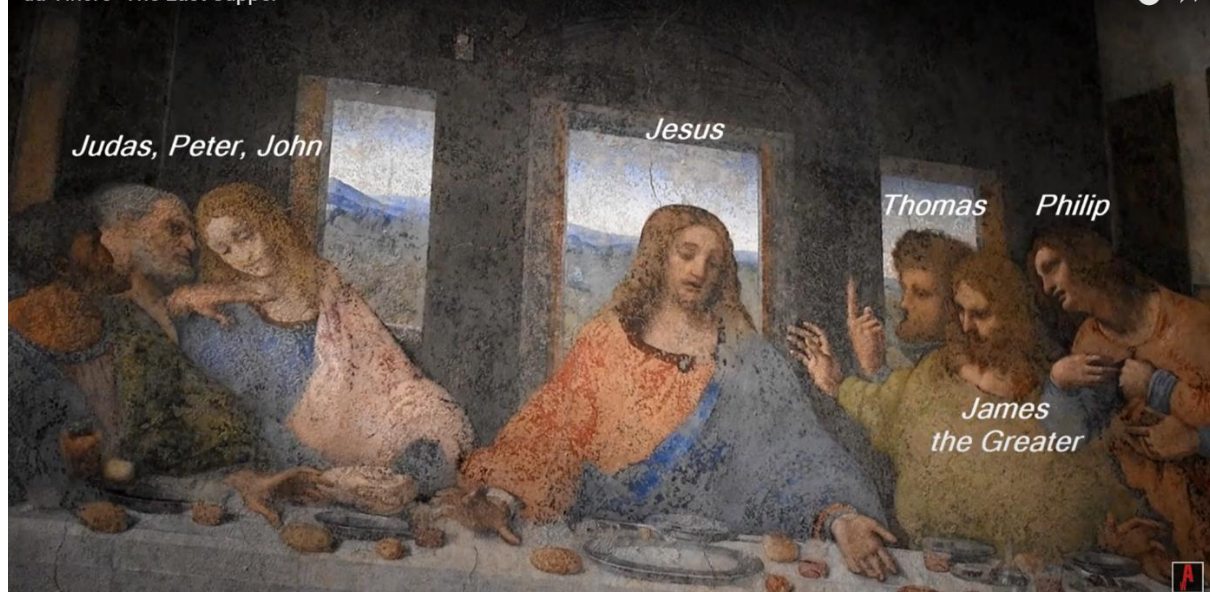
Da Vinci, Hérésie: les mystères de la dernière Cène | Documentaire 2016

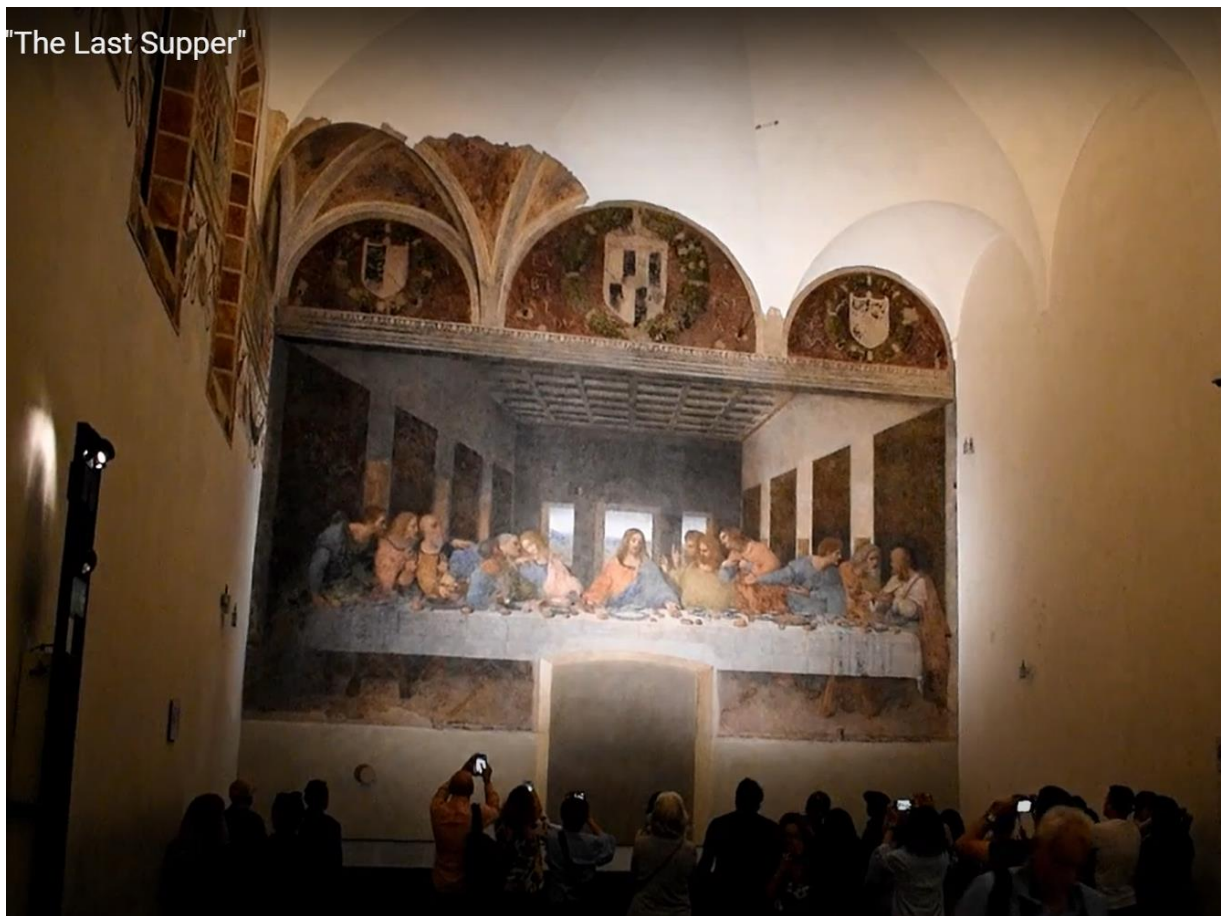
Play (x)

Leonardo da Vinci pojal svůj obraz velmi dynamicky. Jako snímek okamžiku, kdy Ježíš Kristus shromážděným sděluje, že nadchází velké drama jeho života: „Vpravdě vám říkám, že mě jeden z vás zradí...“ Leonardo da Vinci si prý vybíral dlouho modely Krista a apoštolů mezi lidmi ve městě Miláně. Někdy malíř přišel, a celý den se na nehotový obraz jenom díval. Ani nezvedl štětec. Přesto to byl revoluční počín v dějinách malířství. Postavy apoštolů jsou i 2 metry vysoké. Proč je Kristus bez svatozáře?

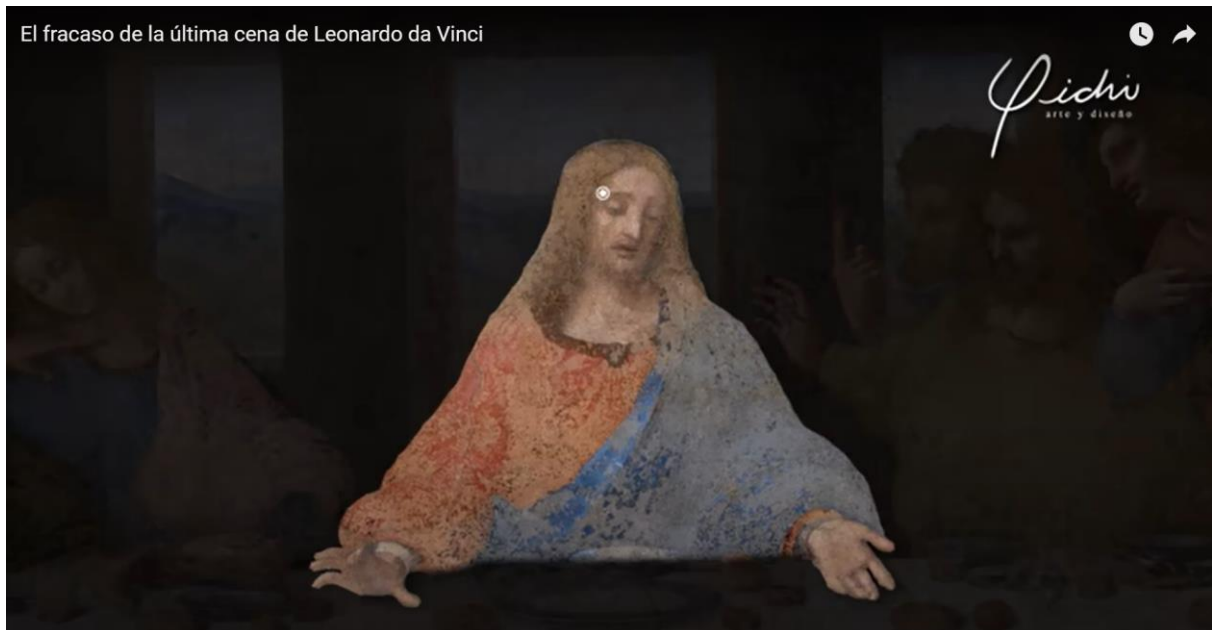
da Vinci's "The Last Supper"

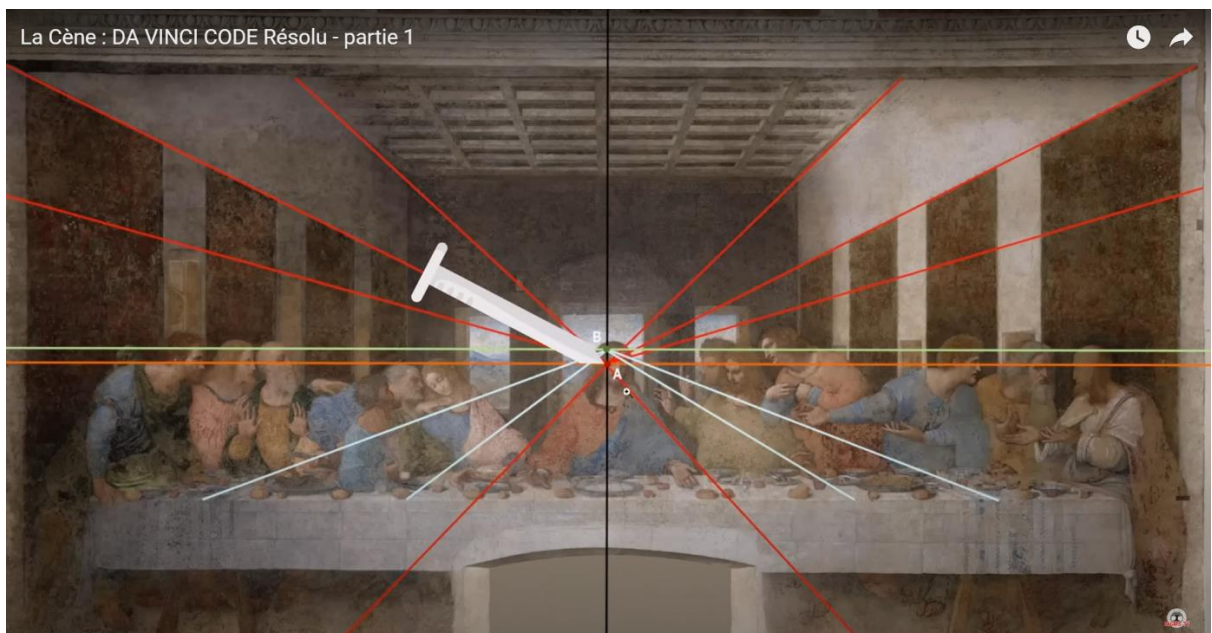
Ježíšova slova o zradě vyvolala mezi apoštoly neklid, ne-li paniku. Vzrušeně se začali dohadovat, kdo by mohl zrádcem být. Francouzský spisovatel Philippe Sollers se nad touto scénou pozastavoval. Jaké vztahy ve skutečnosti vládly mezi apoštoly, když byli vlastně všichni podezřelí ze zrady? Leonardo da Vinci znázornil reakci apoštolů na šokující Kristovo oznámení jejich zmatenými gesty, udivenými pohledy, hnutími, která lze vyčíst z pozice a z náklonu postav.

A Ježíš je náhle uprostřed stolu sám. On jediný ví, jaká hrůza ho čeká... Ve spánku Spasitele byl umístěn hřeb, který tam musel zatlouci sám Leonardo da Vinci. Proč? Byl to úběžník celé malby. Restaurátoři toto bolavé místo ponechali.

Místo hřebu ve spánku Ježíše Krista, k němuž se sbíhají veškeré linie obrazu. Kristus byl přibit na kříž celkem třemi hřeby: dvěma do rukou a jedním do zkřížených nohou. To symbolizují i tři okna na konci místnosti, kde se poslední večeře koná.

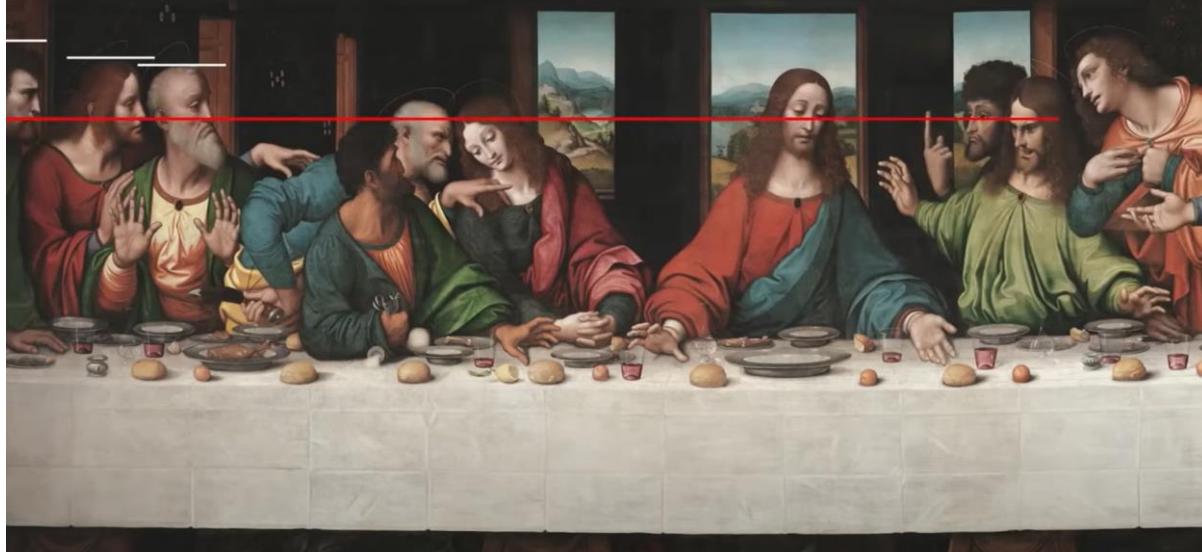

Ježíš Kristus byl přibit na kříž třemi hřeby. Leonardo da Vinci měl apoštoly seřadit do skupinek po třech, aby ukázal, že na vydání Krista měli podíl všichni z nich. Menší či větší. I oni symbolizují tři hřeby, které kati na Golgotě Ježíši Nazaretskému vetkli do dlaní a do nohou. Malíř vycházel z toho, že si apoštolové

sami nebyli svojí věrností dost jisti. Prozrazovali to svým zmateným chováním při poslední večeři.

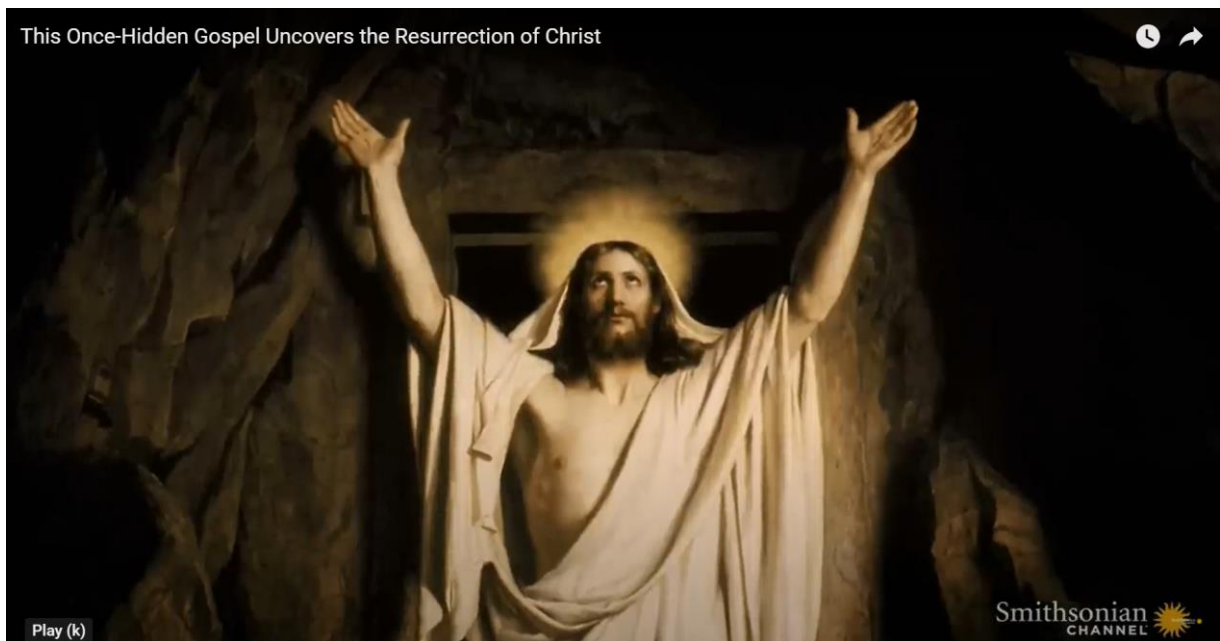
Velké potíže měl prý Leonardo da Vinci s výběrem vzoru pro zrádce Jidáše. Konečně spatřil v jedné vykřičené čtvrti zchátralého muže se zhýralým výrazem ve tváři. Oslovil ho a řekl mu o svém záměru. Oslovený muž sebou trhl, a Leonardovu nabídku odmítl. Proč? "Nemůžu být Jidáš. Nevzpomínáš si už? Před dvěma roky jsi mě žádal, abych ztělesnil Krista!" Jidášovu hlavu namaloval Mistr nejnižší ze všech ostatních postav, aby naznačil, že zrádce padá do pekel. Jidáš je i levák, svírá v levé ruce měšec se třiceti stříbrnými, které za svůj podlý čin dostal od židovské velerady v Jeruzalémě. Ve středověku platilo leváctví za špatné znamení. Přitom Leonardovi da Vinci říkali jeho italský současníci mancino, levák.

Podle jiné verze, pravděpodobnější, převor dominikánského kláštera Leonarda da Vinci kontroloval a vytýkal mu, že pracuje příliš pomalu. Nakonec si mnich šel stěžovat k vévodovi Ludovico Sforzovi. Malíř se bránil. Vysvětloval, že marně hledá vzor pro Jidáše Iškariotského. Nemůže najít nikoho, kdo by vypadal dost proradně. Nakonec Leonardo da Vinci pohrozil, že Jidáše zobrazí jako netrpělivého dominikánského převora.

Je tu i tajemství kosmické, spojené se zvěrokruhem. V evangeliích se uvádí, že Ježíš apoštoly vybídl, aby poslední večeři uspořádali v domě, kam vejde muž se džbánem vody. Jak si to symbolicky vyložit? Neměl to být astrologický dům ve znamení Vodnáře? To je velmi logické, protože po věku Ryb se jarní bod průmětu Slunce po uplynulých 2 000 letech skutečně přesune do znamení Vodnáře. Ale jaké z toho plyne teologické poučení? To neví nikdo na světě.

GENDER MONY LISY? Legendárním dílem Leonarda da Vinci je Mona Lisa (snad z roku 1505). Kdo stál nebo seděl malíři modelem? To je dodnes předmětem dohadů. Někteří experti jsou toho názoru, že ani nejde o ženu, nýbrž o maskovaný obličej muže. Čím to je, že obraz působí tak zvláště? Kunsthistorici stanovili hodnotu této malby na 400 miliard až 1 bilion euro.

Mona Lisa není namalována na plátně, nýbrž na destičce z topolového dřeva. V době, kdy malíř na tomto díle pracoval, navštěvoval Leonardo da Vinci po nocích márnici nemocnice Santa Maria Nuova ve Florencii. Za proslulý úsměv Mony Lisy vděčíme i anatomickým studiím, které Leonardo da Vinci prováděl na tělech a tvářích zesnulých krajanů. Snažil se odhalit, které nervy v obličeji člověka se nejvíce podílejí na grimase úsměvu.

Modelem měla stát Leonardovi da Vinci mladá žena Mona Lisa Gherardini del Giocondo z Florencie. Měla to být manželka obchodníka se sukem Francesco del Giocondo. To jméno znamená Šťastný. Tedy Paní Šťastná. Ale to není jediná teorie, která se k původu tohoto obrazu vztahuje. Leonardo da Vinci si vedl přesné záznamy o svých zákaznících. Jméno Francesco del Giocondo se nikde nevyskytuje.

A proč obraz neodevzdal objednavateli? Dostal za obraz zaplacen? Alespoň zálohu? Proč si obchodník Francesco del Giocondo Monu Lisu nevyžádal?

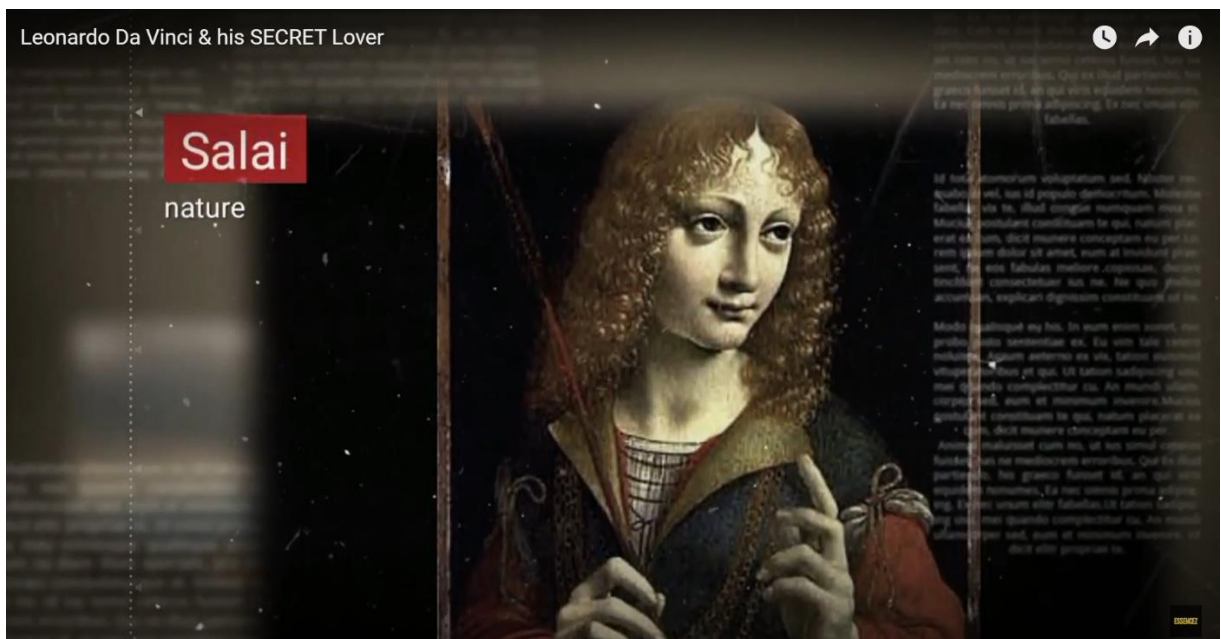
Není vyloučeno, že na obraze má být nikoli žena, nýbrž muž. Nemá to být Mona Lisa, ale Mon Salai. Salai byl učedník a milenec homosexuálního Leonarda da Vinci. To je jedna z novějších teorií o původu asi nejznámějšího obrazu na světě. Salai znamená v toskánském nářečí Čertík. Toto jméno dal svému žákovi a oblíbenci sám Leonardo da Vinci. Byl to jeho démon i anděl v jedné osobě. Také jeho umělecká múza.

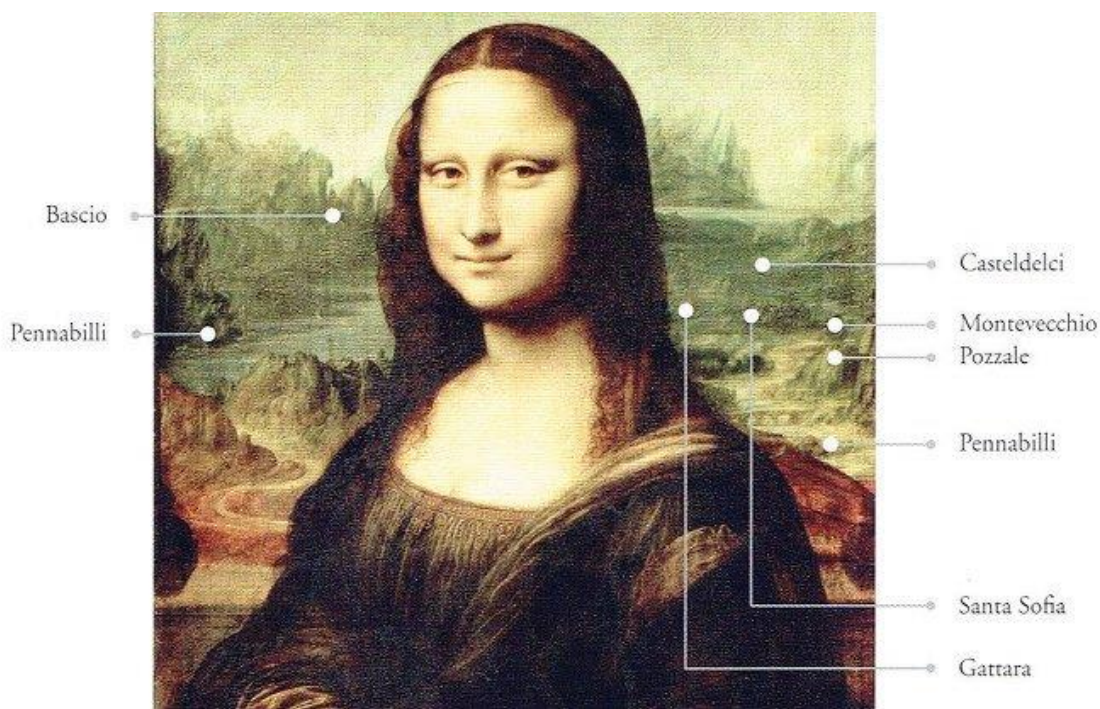
Francouzská autorka Sophie Herfort píše o Salaiovi podrobně ve své knize *Le Jocond*. Salai se ve skutečnosti jmenoval Gian Giacomo Capritti da Oreno. Leonardovi da Vinci bylo třicet let, když v roce 1490 Salaie koupil ve vesnici u Milána jako rozpustilého desetiletého chlapce. Velký italský umělec byl tedy i pedofil. Leonardo da Vinci byl ve Florencii v roce 1476 ve svých 24 letech dva měsíce vězněn. Důvod? Byl obviněn, že spolu s dalšími dvěma kamarády znásilnil zlatnického učně Jacopa Saltarelliho, jemuž bylo 17 let. Celá aféra byla utulána, protože jeden ze sodomitů pocházel z dobře situovaných kruhů ve Florencii. Udání navíc bylo anonymní, což se v mravnostních přečinech netolerovalo. Pro Leonarda da Vinci to bylo velké varování, aby své sexuální sklony tajil.

Intimní vztahy mezi Leonardem da Vinci a Salaiem, od samého počátku jejich známosti, lze sotva zpochybnit. Malíř si vedl deník a v něm jsou o Salaiovi dlouhé pasáže. Salai se choval vůči svému mistrovi často provokativně, okrádal ho a vydíral ho. Přesto si ho Leonardo da Vinci u sebe nechal 25 let. Leonardo da Vinci musel mít k sexu rozporuplný vztah. Psal, že pohlavní akt je něco tak zvířecího, tak odpuzivého a tak nechutného, že by lidstvo už dávno bylo vyhynulo, nebýt líbezných tváříček.

Kunsthistorici pečlivě analyzovali i pozadí obrazu Mony Lisy. napravo má být most přes řeku Arno u Florencie, který Leonardo da Vince důvěrně znal. A hle, vlevo dole se klikatí polní cesta ve tvaru "S". Jako majuskule ve jménu Salai, uvádí Sophie Herfort.

Italský archeolog Silvano Vinceti hledá tajemství Mony Lisy i v jejích očích. I on soudí, že modelem k Moně Lise stál homosexuální milenec Leonarda da Vinci Salai. Anebo to je spojení obou tváří: Mony Lisy Gherardini del Giocondo i Salaie.

Podle mínění některých italských odborníků lze v jednom oku Mony Lisý při velkém zvětšení přečíst písmena L a S. Tedy Leonardo a Salai. Snad i to má být důkaz toho, že Mona Lisa byl ve skutečnosti Leonardův milenec Salai. Je skutečně zvláštní, že Leonardo da Vinci se nikdy nechtěl od tohoto obrazu odloučit a vláčel se s ním přes Alpy do Francie. Hory byly tehdy pokládány za něco ošklivého a nepatřičného, za ohyzdné bradavice na tváři Země, kterou jinak stvořil Hospodin jako vyrovnanou, harmonickou a pohlednou. Leonardo da Vinci se stěhoval z pitoreskního Toskánska do rajského údolí řeky Loiry, ale musel předtím zdolat i nepříjemnou překážku Alp.

Leonardo da Vinci měl mít více milenců. Další byl hrabě Francesco Melzi, který se v malířově domácnosti objevil asi roku 1505. Ten byl z aristokratické milánské rodiny, bylo mu 16 let a choval se mnohem ukázněněji než Salai, tehdy již 29 letý. Leonard da Vinci také Francesca Melziho nikdy neobdařil přezdívkou a říkal mu Master Francesco. Francesco Melzi asi Leonarda da Vinci neoslňoval tolik jako Salai. Ale imponoval mu svojí skromností a klasickou vzdělaností. Francesco Melzi učil svého mistra řecky a latinsky, protože malíř v dětství nechodil do školy.

A-t-il fait poser Salai avant
de lui donner les traits
de Mona Lisa ?

Nakonec se u Leonarda da Vinci prosadil právě Francesco Melzi, jenž malíře provázal i do Francie. Francesco Melzi zdědil po Leonardu da Vinci jeho sešity, písemnosti a obrazy. Také Monu Lisu. Salai zůstal v Miláně. Leonardo da Vinci mu odkázal jednu vinici. Salai napodoboval některá díla svého mistra a výhodně je prodával. Měl spory se sluhou Battistou de Villanis ohledně odkazu Leonarda da Vinci. Battista de Villanis požadoval část vinice, na níž si dělal nárok Salai.

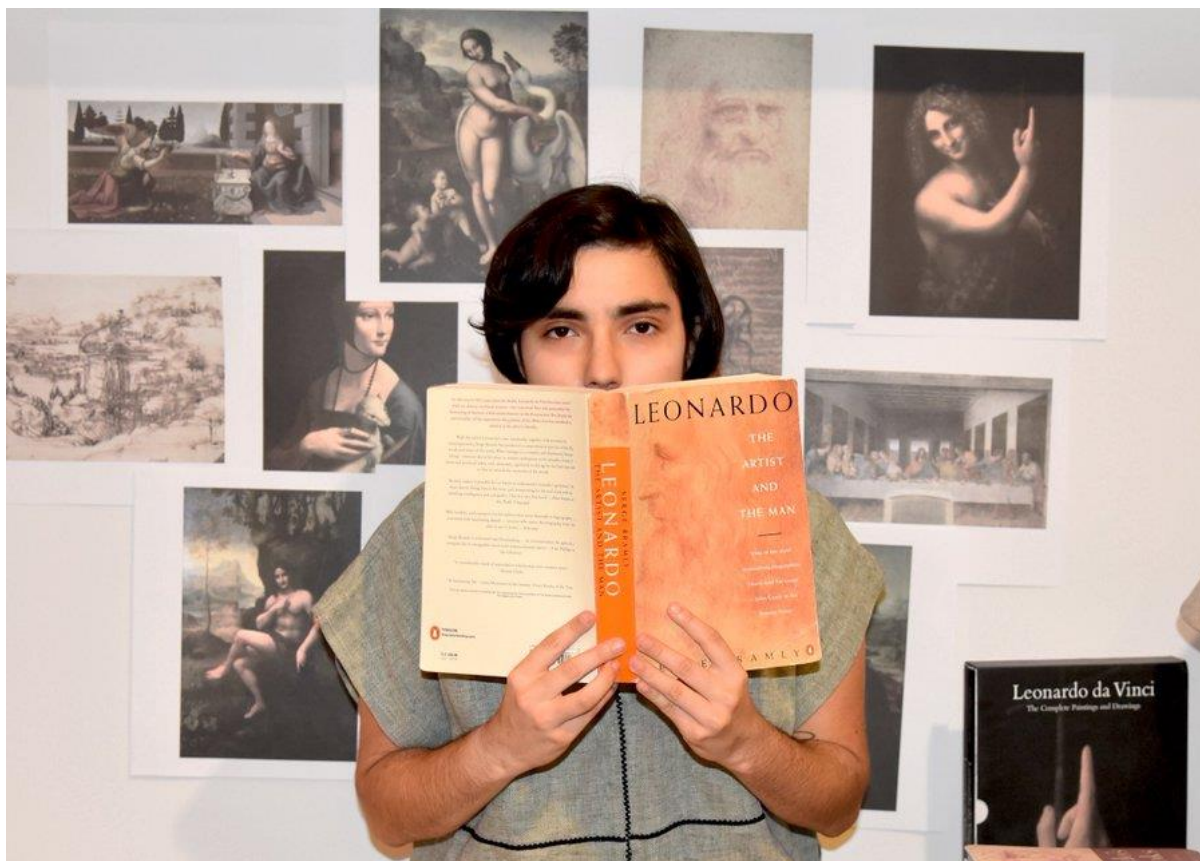

En 1507, Melzi, 16 ans,
jeune éphèbe cultivé,
entre au service du peintre.

Salai se najednou stal heterosexuálem a oženil se. Avšak po roce umřel, není známo jak. Souboj? Nějaká kriminální aféra? Náhlá nemoc? Salai přežil Leonarda da Vinci jenom o pět let.

Případem Leonarda da Vinci se v roce 1910 zabýval již vídeňský psychoanalytik Sigmund Freud. Spekuloval, že toskánský malíř se sice rád obklopoval krásnými chlapci, ale že jeho homosexualita byla jenom latentní. Toto jeho sexuální zaměření se podle Sigmunda Freuda sublimovalo v nebývalé touze po poznání a vědění. Dnes již málokdo pochybuje, že Leonardo da Vinci byl opravdový gay.

Sigmund Freud vycházel při svém posuzování osobnosti Leonarda da Vinci a jeho sexuálního založení i z jednoho dětského snu, o němž referoval i sám italský malíř. Sigmund Freud napsal v roce 1910 esej *Eine Kindheitserinnerung des Leonardo da Vinci*. Když byl Leonardo da Vinci ještě v kolébce, zdálo se mu, že se k němu snesl z nebe sup, otevřel mu svým pernatým ocasem ústa a několikrát mu přejel perím přes rty.

Podle Sigmunda Freuda to byla Leonardova vzpomínka na sání mateřského mléka. Egyptské hieroglyfy totiž zobrazují postavu matky často jako supa. Staří Egypťané se domnívali, že supi jsou samé samice, které oplodňuje vítr. Někdy v Egyptě viděli bohyni-matku Mut jako obojohlavního supa s ženskými nadry i s penisem.

Dnes je Sigmundu Freudovi vytýkána nevědeckost. Příliš mnoho fantazírování, svévolných dedukcí a mytologie. Málo faktických důkazů a měřitelných hodnot. Ano, ale navzdory těmto výtkám byl Freudův přístup k dětství člověka objevný a heuretický. Analyzujme svoje vlastní vzpomínky na rané dětství, a pak posuzujme, nakolik je freudismus věrohodný, či nikoli.

VITRUVIÁNSKÝ MUŽ. Proslulý Vitruvian Man Leonarda da Vinciho z roku 1490. Název pochází od římského architekta Marca Vitruvia, který žil v prvním století před Kristem a jehož tvorbu Leonardo da Vinci velmi obdivoval. I tato perokresba muže v kruhu od Leonarda da Vinci má být dokladem umělcových homosexuálních sklonů. Tento mužský akt, chápaný jako symbol renesančního humanismu, prozrazuje posedlost Leonarda da Vinci tělem mladého muže se zvlněnými vlasy, jako měl právě Salai.

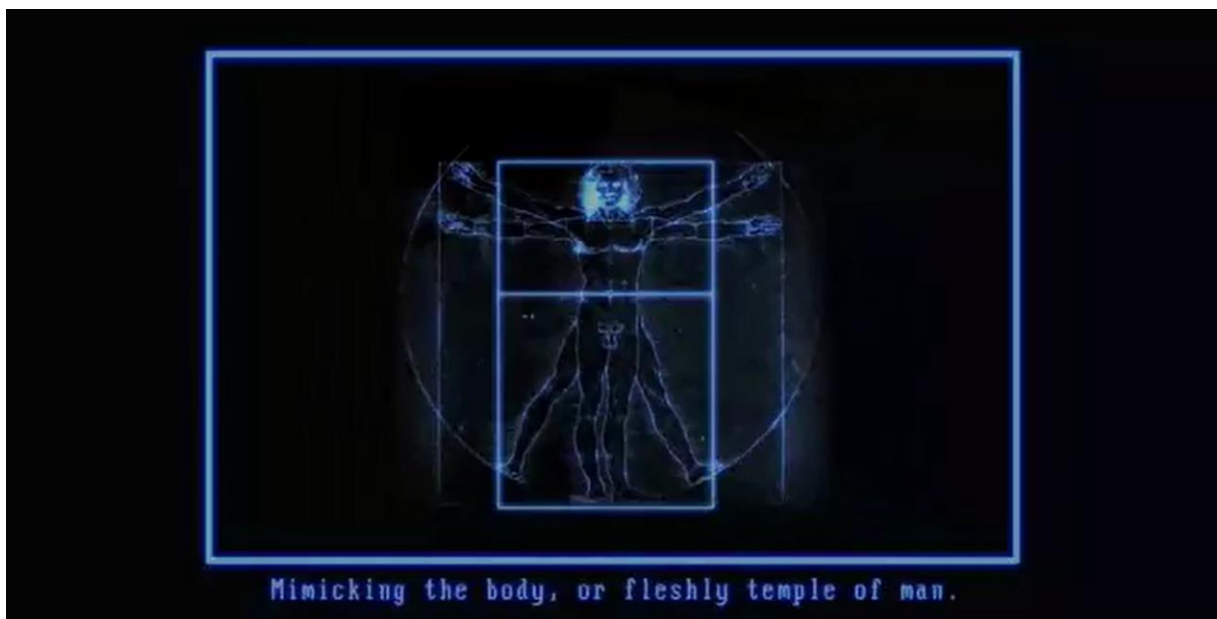
Marcus Vitruvius (75 až 15 před Kristem) byl římský vojenský inženýr a architekt. Sloužil pod Gaiem Juliem Caesarem. Jeho kniha je jediným antickým dílem věnovaným architektuře, které se dochovalo. Vitruvius uváděl, že stavby mají vycházet ze symetrie a harmonie lidského těla. Architekt se má stále ohlížet na člověka, jemuž jeho dílo slouží. Stavba může být krásná jenom tehdy, pokud je v souladu s proporcemi lidského těla. Dnešní architekti na Vitruvia zanevřeli, a vytvářejí nám nestvůrná, nesourodá a asymetrická díla, jako je třeba Tančící dům v Praze.

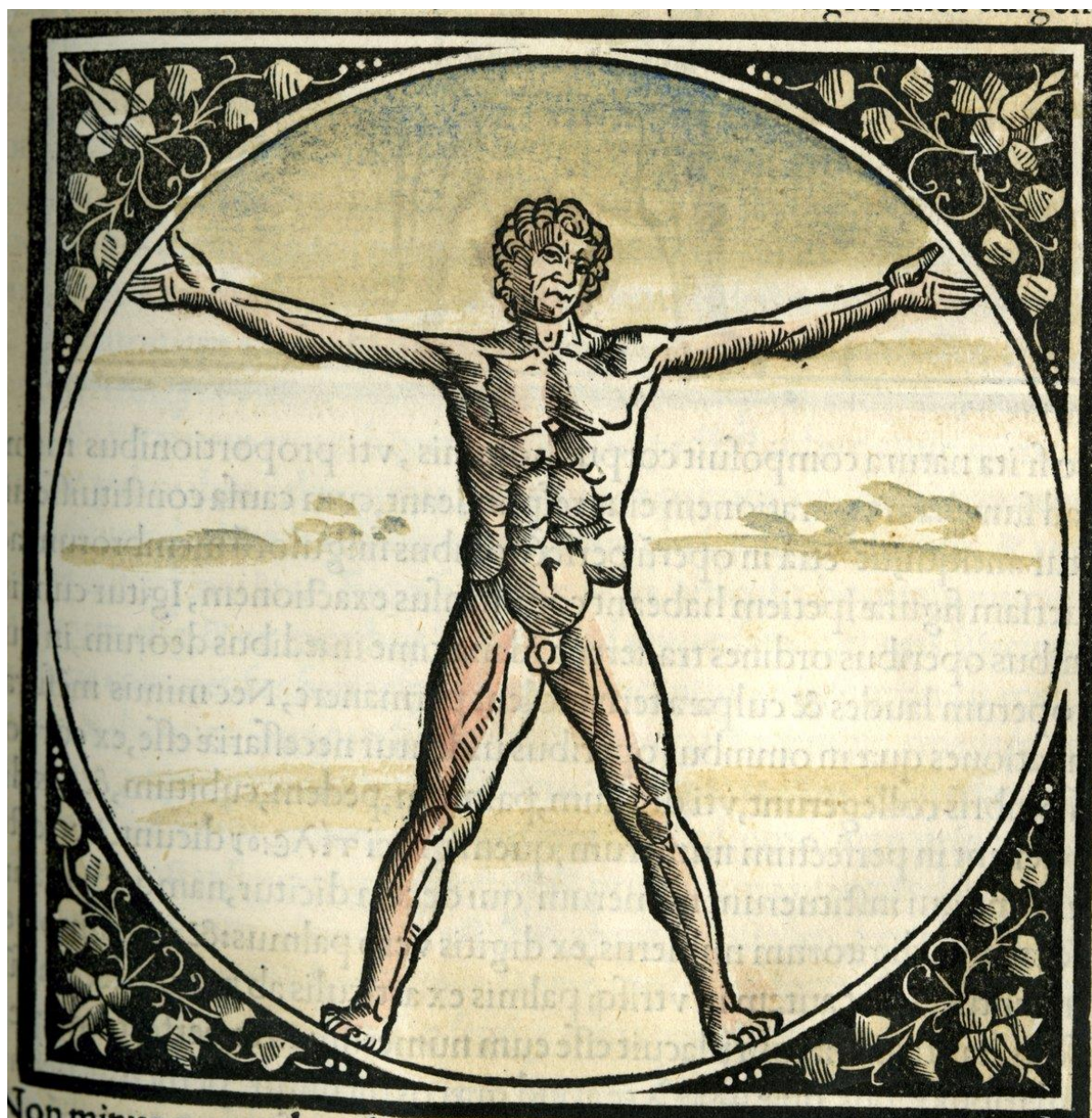
Jenomže výkladů Leonardovy kresby Vitruviánského muže je bezpočet. Vitruviánský muž má být snahou o spojení člověka s kosmem. Ukazuje postavení člověka mezi ostatními živými tvory. Má to být geometrie triumfující nad organickou hmotou. Má to být návaznost na řecko-římský svět. Jenomže prapůvod sahá ještě dále. Do starého Egypta faraonů. Do Indie. Poslední večere v Miláně byla hodně náboženská a katolická. Vitruviánský muž je více filozofický, více gnostický, více hvězdný.

Středověk stavěl chrámy Bohu, Panně Marii, svatým. Renaissance začala budovat chrámy Člověka a jeho těla. Vitruviánský muž je dokladem této změny.

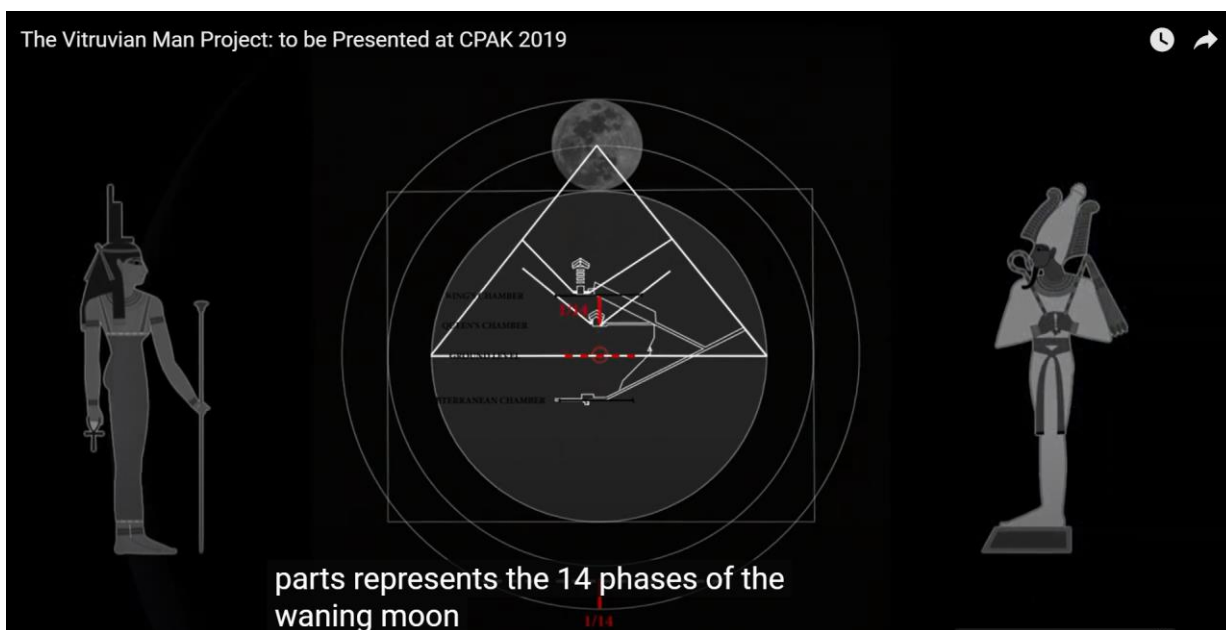
Kresba z knihy De Architectura napsané Římanem Vitruviem. Kniha je z roku 1511, asi 20 po Leonardovi da Vinci.

Původ Leonardovy kresby z Egypta? Leonardo da Vinci svého Vitruviánského muže rozdělil na 14 částí, o tom psal i v poznámkách připojených ke kresbě. Staroegyptský mýtus vypráví o tom, že dobrý bůh Osiris byl zavražděn zlým bratrem Sethem a rozkouskovan na 14 dílů. Osiris byl jedním z hlavních egyptských bohů vůbec. Byl vzkříšen a stal se vládcem podsvětí.

Manželka Osirise bohyně Isis 14 kusů Osirisova těla znovu dala dohromady. Oněch 14 částí těla boha Osirise má znamenat 14 fází ubývání a přibývání Měsíce na obloze. Měsíc 14 dní roste a 14 dní ubývá.

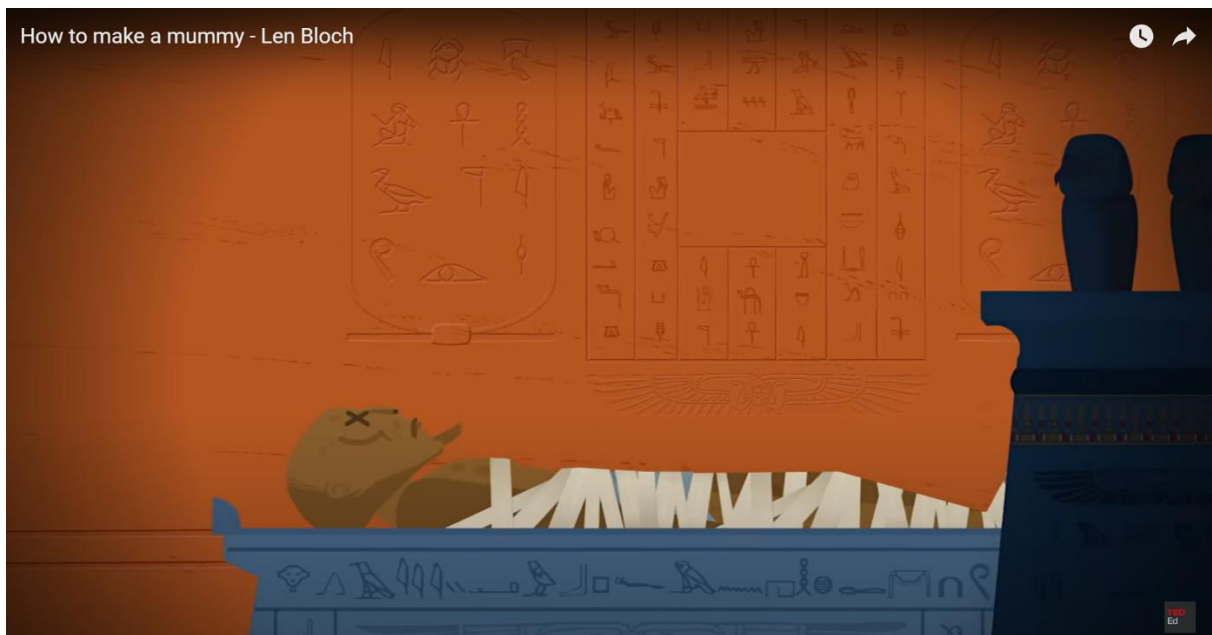
Pověst o úkladné vraždě boha Osirise měla odezvu i v balzamovací mánii Egyptanů. Snažili se uchovat pro onen svět těla lidí i zvířat. Čím lepší mumifikace, tím snadnější měl mít nebožtík přechod do nové fáze záhrobního života.

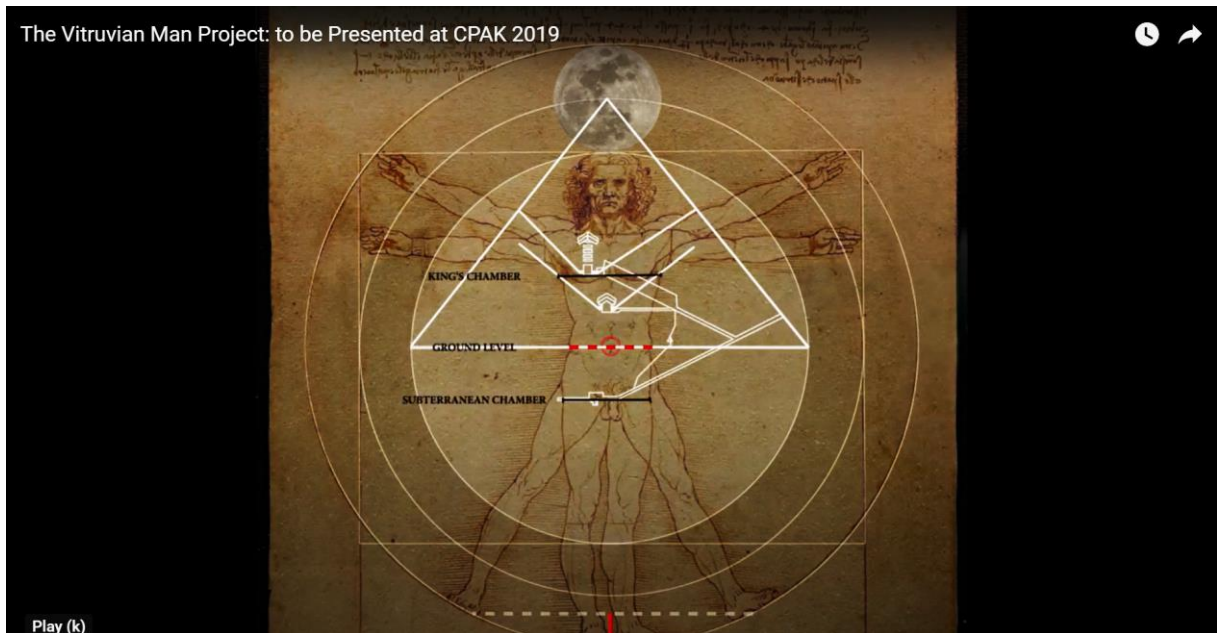
U Egyptanů byla péče o tělo stejně důležitá jako starost o duši, kterou lidé na Nilu viděli jako komplikovanou a složenou entitu. Podobně vrstevnatě vidí lidské nitro psychoanalýza: Já, Nadjá, Id (Ego, Superego, Id). Středověké katolictví dbalo víceméně o duši a její spásu. Renaissance byla zlomem, kdy se i Evropa začala vracet nejen k antice a jejímu kultu těla, ale i k Egyptu a jeho kultu mumií. Leonardův Vitruviánský muž je dokladem této renesanční mentální revoluce.

Egyptská mumie rozhodně nebyla nedotčená mrtvola. Přinejmenším polovina obsahu těla zesnulého byla předem vyňata a odstraněna. Mozek, vnitřnosti, játra a další tělesné orgány obsahovaly množství enzymů, které by odstartovaly proces tlení. Před zabalením do bandáží se mrtvola dokonce masírovala a potírala oleji a vonnými látkami.

Leonardo da Vinci měl několik oborů, jimiž se speciálně obíral. Oborů, které ho evidentně fascinovaly. Voda byla jedním z nich. Anatomie lidského těla byla jeho další velká záliba. Jedno, zda těla živých nebo mrtvých, všude hledal toskánský génius poučení. Tváře, svaly, šlachy, tělesné orgány zaplňovaly stránky jeho deníků a poznámkových sešitů. Nakolik znal Leonardo da Vinci mytologii starého Egypta?

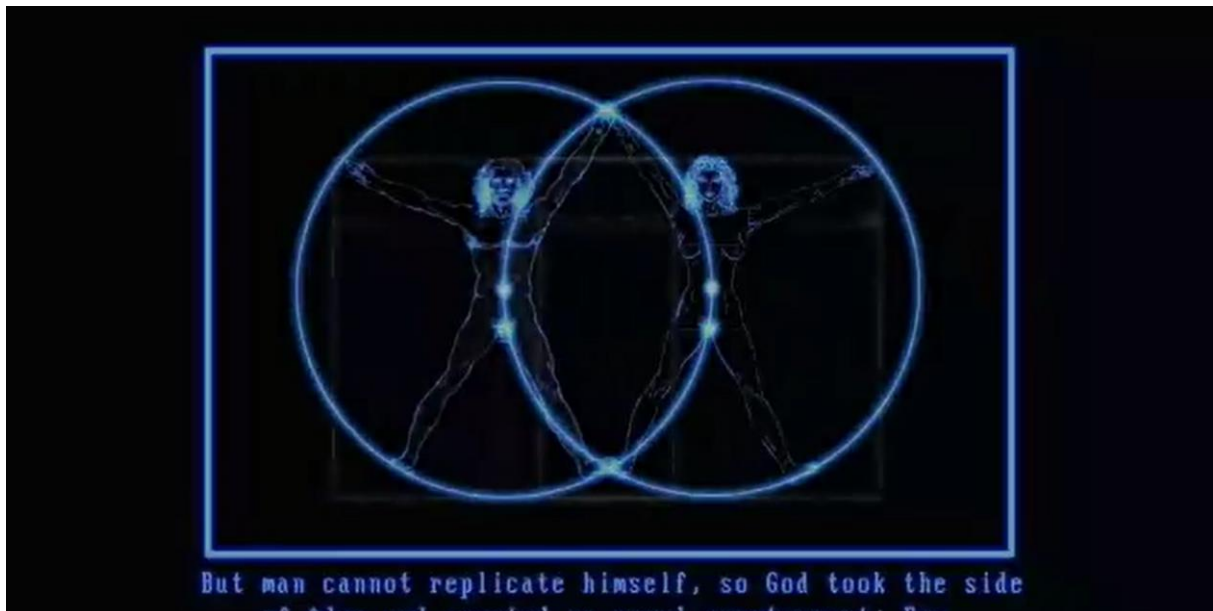
Perokresba stará 500 let, která vzbuzuje dodnes dohady a nabízí mnoho výkladů. Podle francouzské autorky Sophie Herfort by se nemělo přehlížet to, že Vitruviánský muž je ve skutečnosti superpozice dvou mužů. Oba mají rozpjaté paže. Muž v popředí má nohy u sebe, ten stojící za ním má nohy roztažené. Sophie Herfort v tom vidí maskovaný akt sodomie. Leonardo da Vinci svoje homosexuální sklony tajil a potlačoval, ale nedokázal se od nich oprostit.

Skrytá pornografie? Vitruviánský muž je přitom vyobrazen v mnoha školních učebnicích jako ikona renesance. Má prý ukazovat místo člověka ve vesmíru.

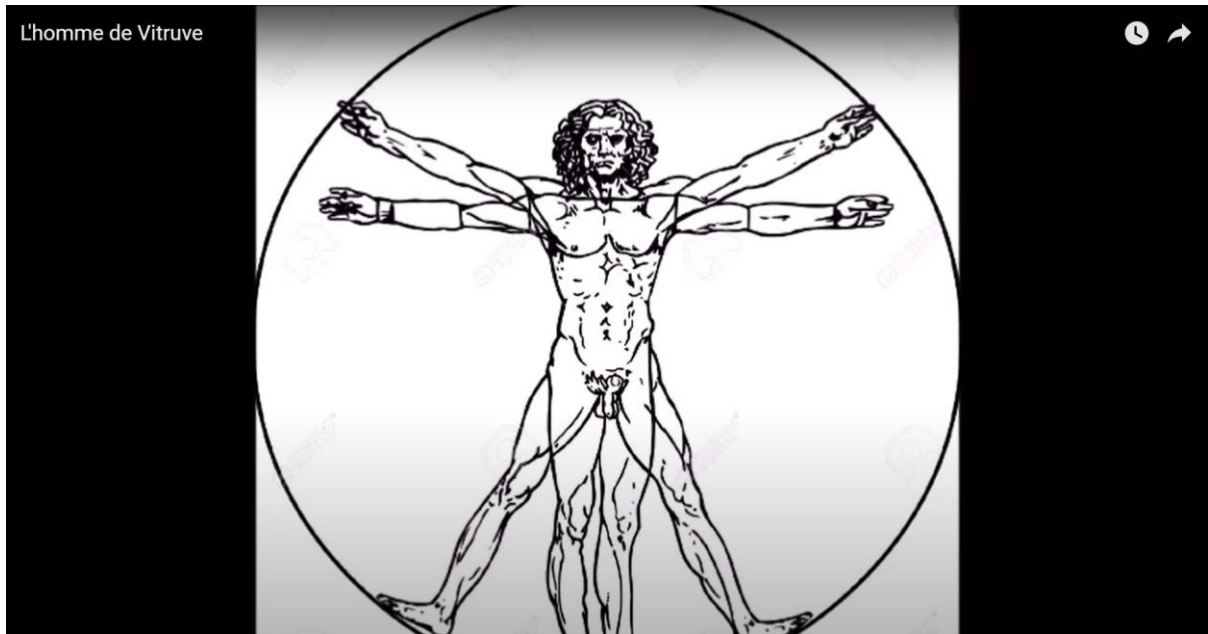

Anebo je to tak, že se za mužem v popředí skrývá žena? Adam a Eva? U Leonarda da Vinci měli muži někdy zženštilé tváře a rysy. Leonardo da Vinci by byl případ pro gender studies.

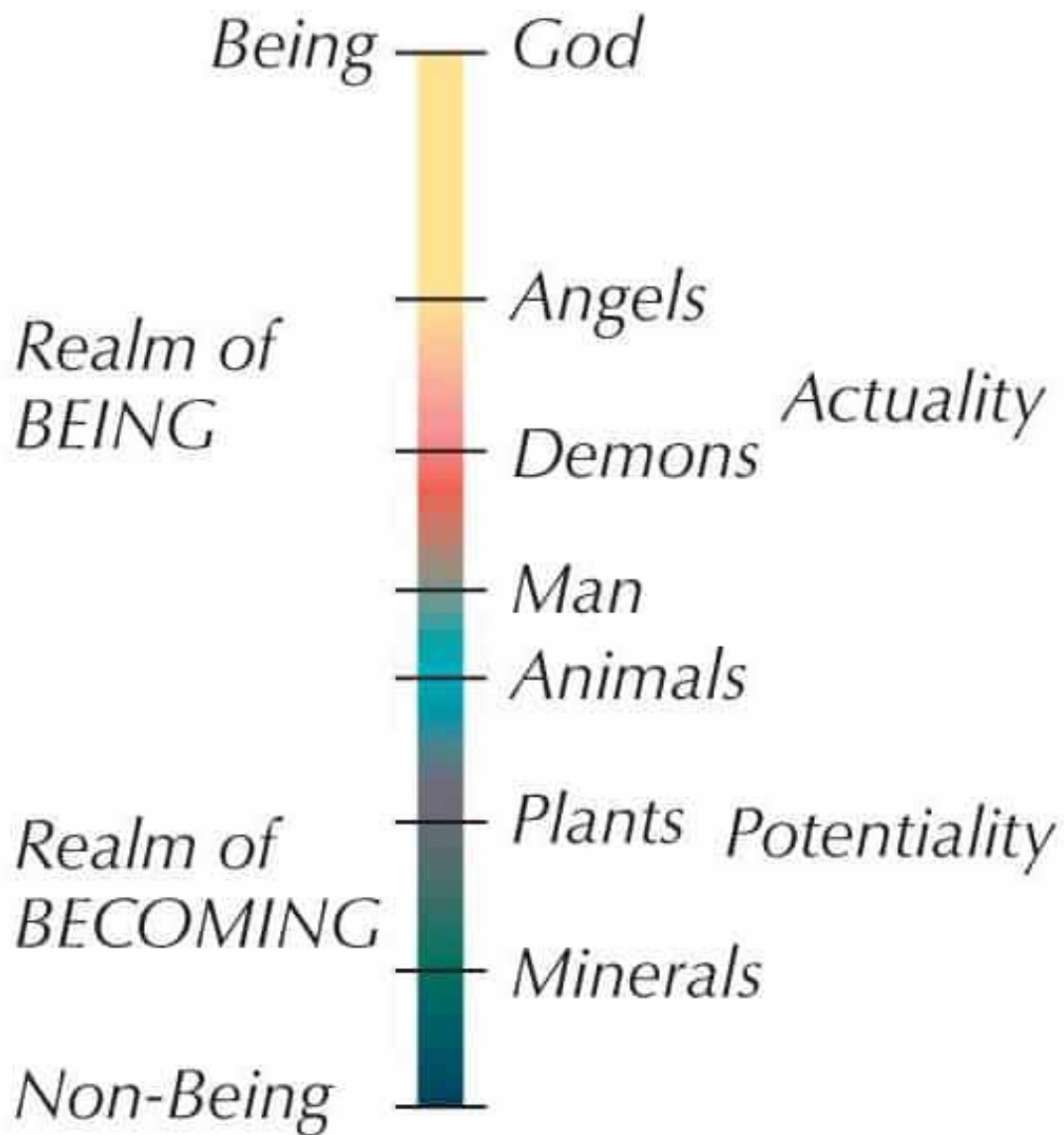

Jiné vysvětlení Vitruviánského muže je psychoanalytické. Muž s nohama u sebe stojí pevně na zemi, reprezentované čtvercem.

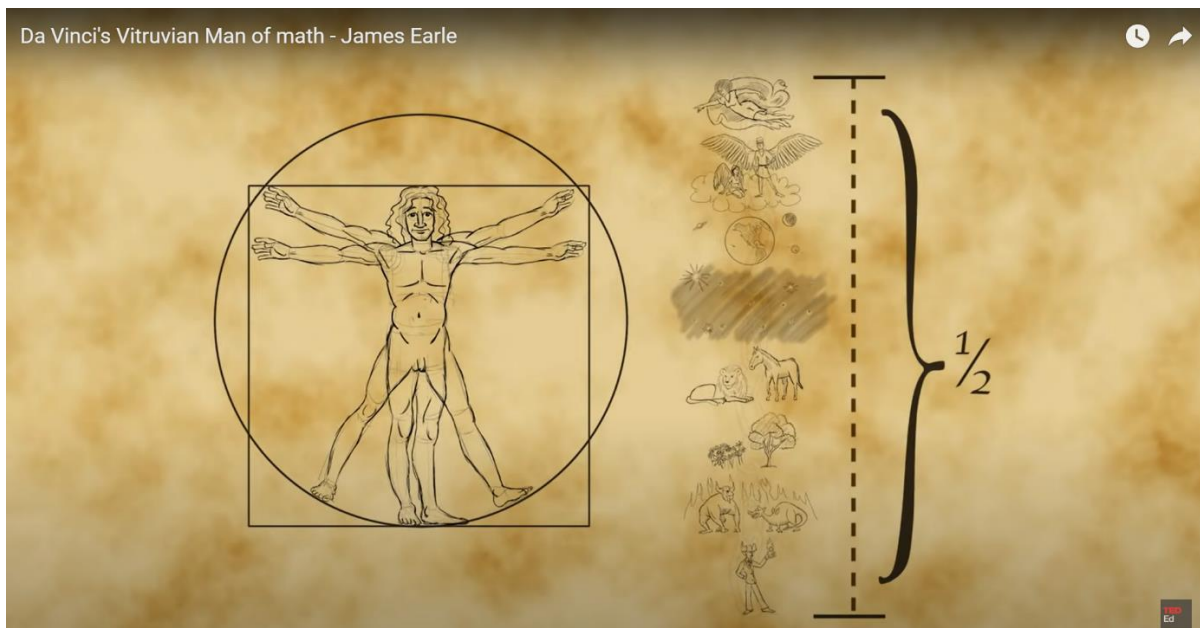
To je naše běžné, přízemní Já. Muž s roztaženýma nohama je ten samý člověk, ale je to vědomí vyššího druhu, které je vepsáno do kruhu kosmu. Je to vědomí, k němuž se musíme propracovat svým zdokonalováním.

Středověk říkal, že měřítkem všeho je bůh. To vyplývalo již z Platonova velkého řetězce bytostí (na obrázku), kde byl člověk zhruba v polovině. Nad lidstvem byli bozi, andělé a démoni. Pod ním zvířata, rostliny, kameny a skály. Toto pojetí nebylo zpochybňováno až do renesance.

Člověk měl být v polovině všeho stvoření podle neoplatonismu i proto, že má tělo a duši, že je to tvor duální, duchovní i tělesný, situovaný mezi nebem (kruh) a zemí (čtverec). Už od antických dob, od Platona a Aristotela, od bible, od renesance, od Williama Shakespeare, se lidem vtouká do hlavy, že mezi živými bytostmi existuje nepopíratelná hierarchie. Jedny organismy stojí výše, jsou více, mají vyšší hodnotu. Druhé organismy jsou níže, jsou méně, mají menší hodnotu.

V tomto žebříčku byla vždycky zvířata nad rostlinami a stromy. Na obrázku vidíme tzv. the Great Chain of Being, velký řetězec bytí, což je koncepce z divadelních her Williama Shakespeara z 16. století. Toto pojetí světa z alžbětínské Anglie vidí nejvýše boha, pak anděly a lidi. Tato struktura je v lidském podvědomí ale přítomná již mnohem déle, tisíce let. Ale musí být tato koncepce bytostí jen pro svoji starobylost správná?

Giovanni Pico della Mirandole, Leonardův krajan a současník, vyslovil názor, že člověk ve skutečnosti nemá vymezené fixní

místo v žebříčku kreatur. Může upadnout na úroveň zvířete, anebo se pozdvihnout až k božím trůnům. Vzpomeňme si na muže z Milána, který měl Leonardovi da Vinci stát jako model ke Kristu i k Jidášovi. Pico della Mirandola byl zastáncem neoplatonismu a stal se předchůcem existencialismu. To je filozofický směr z 19. a 20. století, podle něhož člověk nemá předem stanovené určení a postavení na Zemi. U člověka existence předchází esenci, podstatu.

Hlasatelem moderního existencialismu byl francouzský filozof Jean-Paul Sartre (1905 až 1980). Podle Sartra je člověk zvláštní bytost. Ano, ale je tomu tak proto, že na rozdíl od jiných stvoření nemá člověk na tomto světě žádnou předurčenou identitu, žádné předem dané poslání, žádný předem stanovený cíl. Odkud přicházíme? Tato otázka Paula Gauguina je podle Sartra naivní. To se nikdo nikdy nedoví, a ani na tom tolik nezáleží. Přišli jsme na svět bůhví proč, jako trosečníci vyvržení z moře na pobřeží neznámého ostrova. Co s námi bude, musíme rozhodnout sami. Všechno záleží na nás, co ze sebe uděláme. Cesta je otevřená k mnoha možnostem. Jsme svobodní si vybrat. Nikdo nás nehlídá, nikdo nám neporoučí.

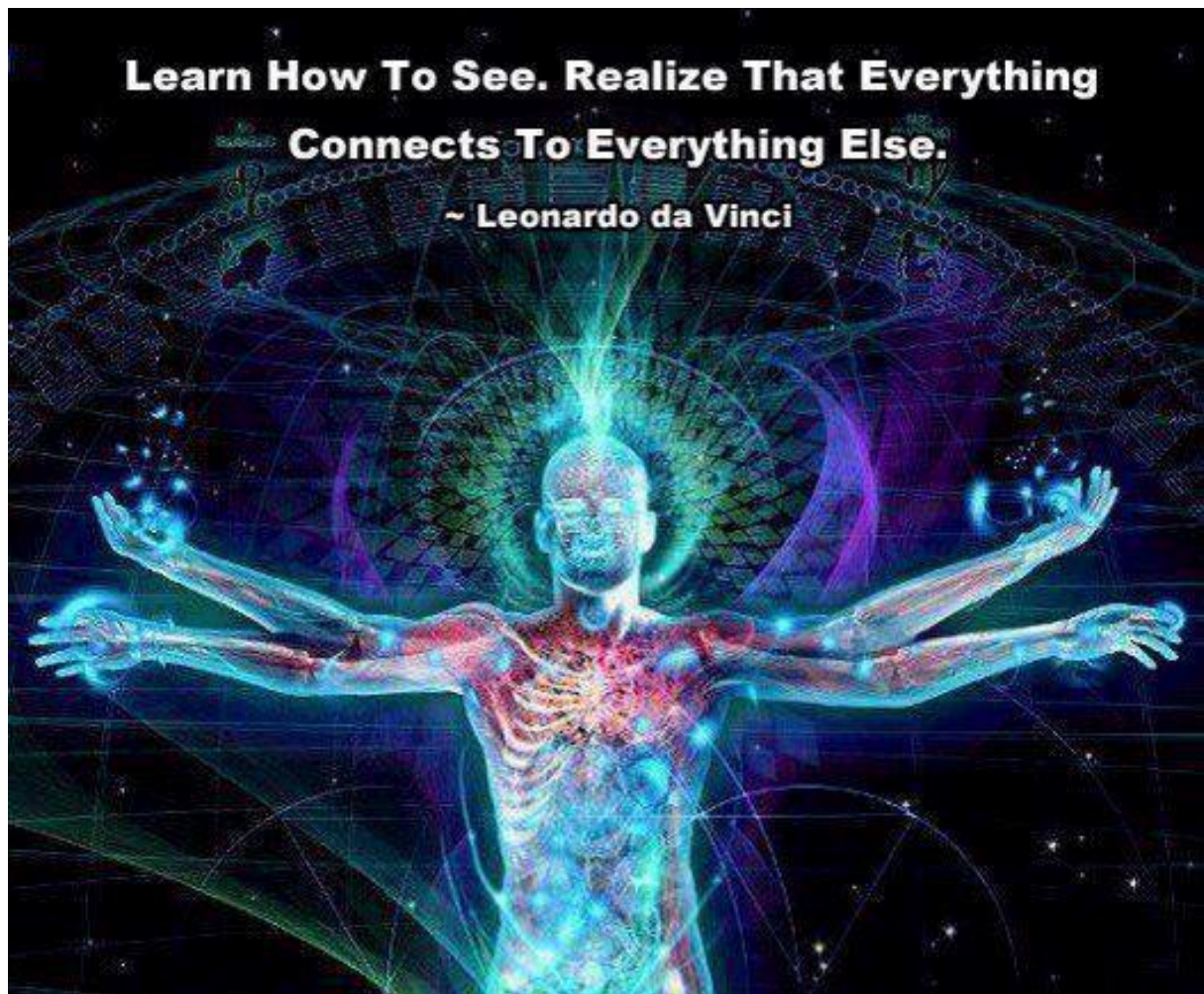
Jean-Paul Sartre také říkal, že všední nenápadné události našeho života mají větší význam než ty oficiální a rádoby slavnostní okamžiky. Demaskoval tak průběh našeho životního vývoje a hledání jeho smyslu. Rozhovor s clochardem na ulici pro nás může být poučnější než přednášky deseti PhD. Objetí sotva známé dívky může vyvolat větší citovou bouři než rok konvenčního manželství. Musíme se naučit taková kouzelná setkání identifikovat a analyzovat je. Nepřikládat význam uměle naaranžovaným aktům, promocem, svatbám, státním slavnostem a svátkům. To je jedno z poselství Sartrovy knihy Hnus (La Nausée) z roku 1938.

K tomu se připojil raný feminismus Sartrový životní družky Simone de Beauvoir. Ta v roce 1949 napsala knihu Druhé pohlaví, z níž dnes vychází i gender studies. Je to existencialismus na druhou, existencialismus ve feministickém podání. Jako není a priori určeno, čím člověk má být, tak ani není při našem narození dáno, zda budeme hrát roli muže, nebo ženy. Nebo něco mezi tím. Musíme se sami rozhodnout, jak se cítíme. Výchozím výrokem Simone de Beauvoir je poučka z Druhého pohlaví: „Ženou se člověk nerodí, ale stává.“

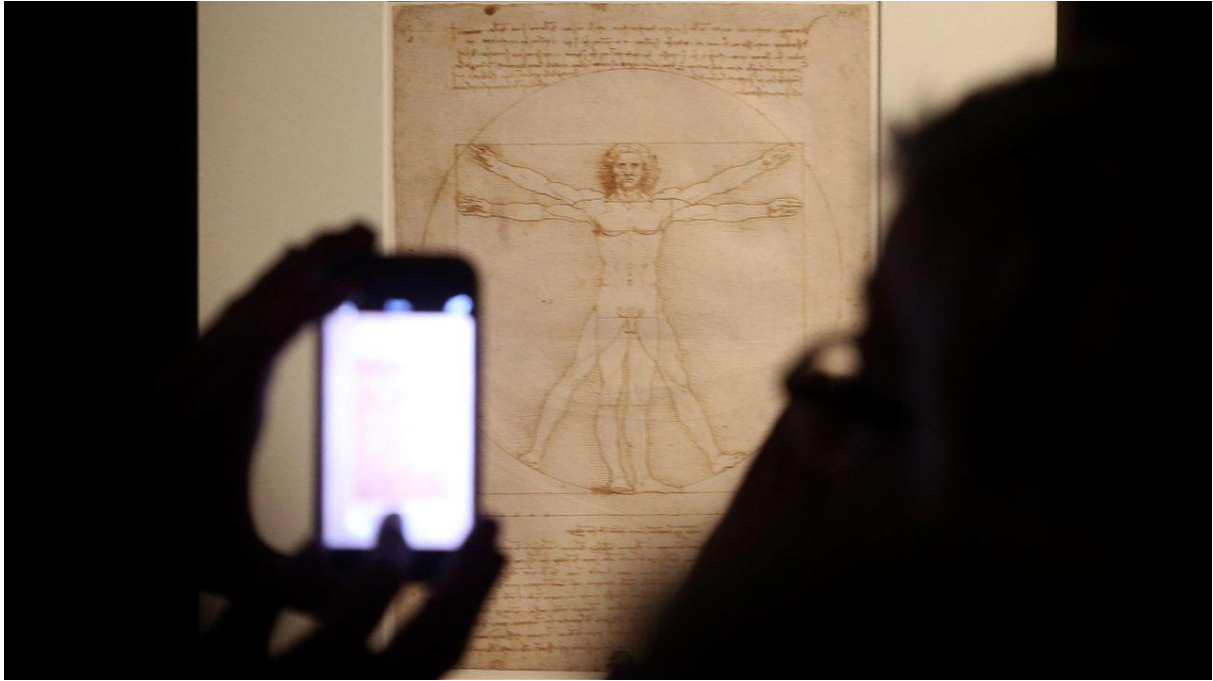
Leonardo da Vinci jako by nám chtěl v souladu s renesanční a humanistickou ideologií ukázat, že měřítkem všech věcí je člověk. Poznat člověka znamená porozumět i vesmíru. Člověk je kosmos v malém, mikrokosmos. Ale jinak u obojího platí tytéž principy existence a fungování.

Ale je tomu tak? Je člověk opravdu měřítkem všech věcí? To je nanejvýš paradoxní poučka. Začala se prosazovat v době, kdy jsme objevili, že je všechno jinak. Mikuláš Koperník nám přece dokázal, že Země, a s ní i člověk, nestojí ve středu kosmu. Že jsme nicotní. Že jsme nepatrný prášek v ohromném vesmíru. Ale člověk chce být klamán...

Vitruviánský muž je jakýsi indický Puruša, egyptský Osiris nebo nordický Ymir v podání Leonarda da Vinciho. Kosmický tvor, jenž tvoří středobod všehomíra a kolem něhož se všechno točí. Bytost, jejímž rozparcelováním vznikl náš svět, naše moře, hory, skály, řeky, oblaka, stromy a lesy. Leonardo da Vinci psal, že Vitruviánský muž se skládá ze 14 dílů. Egyptský bůh Osiris byl také svým zlým bratrem Sethem zavražděn, a potom rozsekán na 14 kusů. Odin zabil prvotního obra Ymira a z kusů jeho těla vytvořil jeden ze světů Midgard. Náš svět, kde žijí lidé.

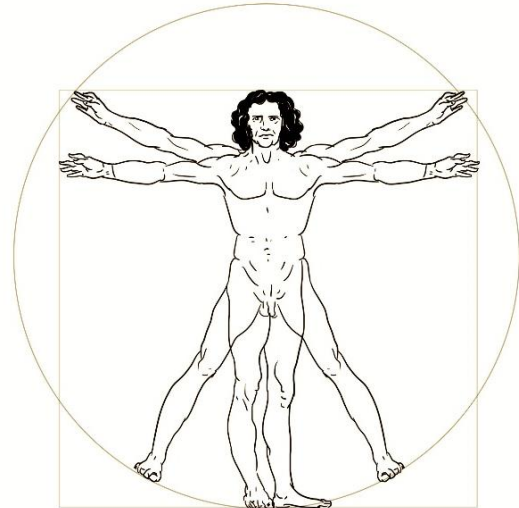
Indický autor Ashish Jaiswal vyslovil názor, že Vitruviánský muž má pôvod v Indii. Je i jako bůh Višnu, jenž odpočívá na svinuté kobře a z jehož pupku vyrůstá lotus s bohem Bráhmou. Ale Leonardův akt evidentně zdůrazňuje vedle pupku i mužské pohlaví.

source: *Fluid - The Approach Applied by Geniuses Over Centuries* by Ashish Jaiswal

The undiscovered *Hans Purush*
from *Vishnudharmottaram Puranam*

VS.

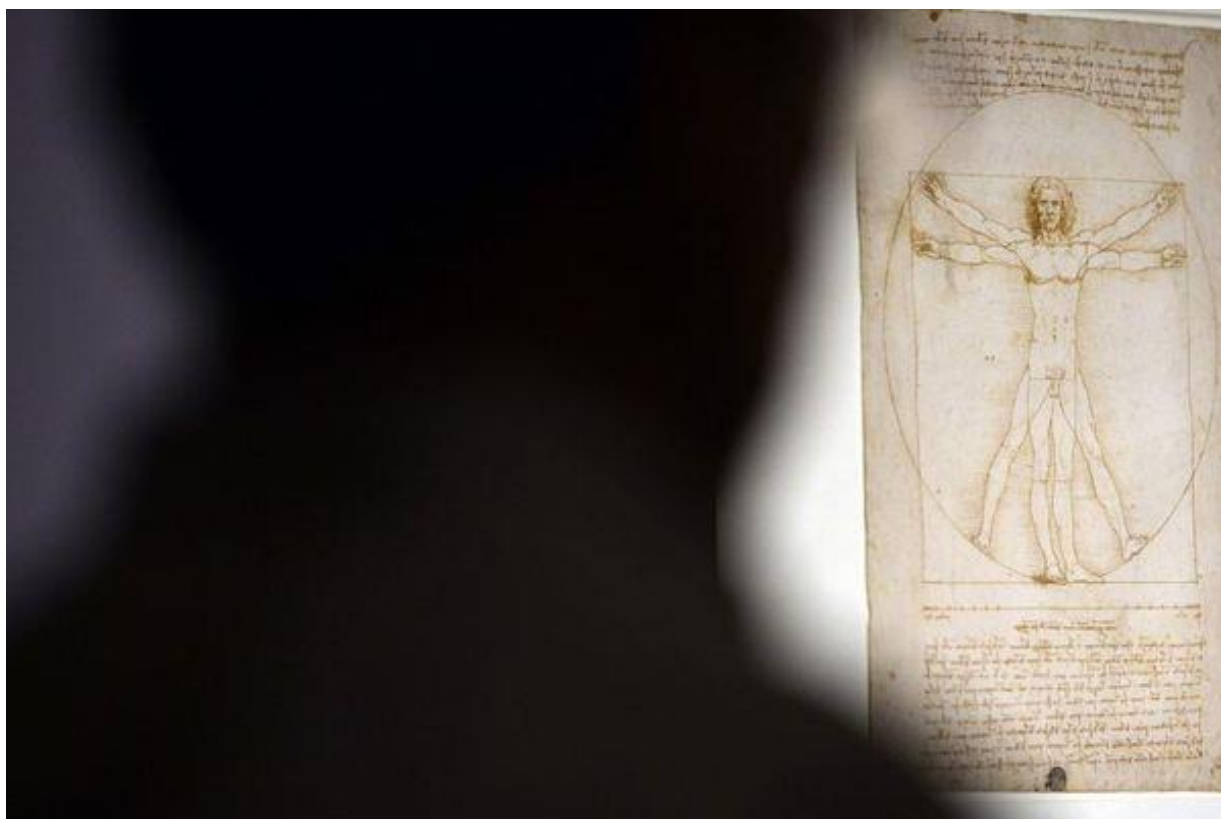

The *Vitruvian Man* of
Leonardo Da Vinci

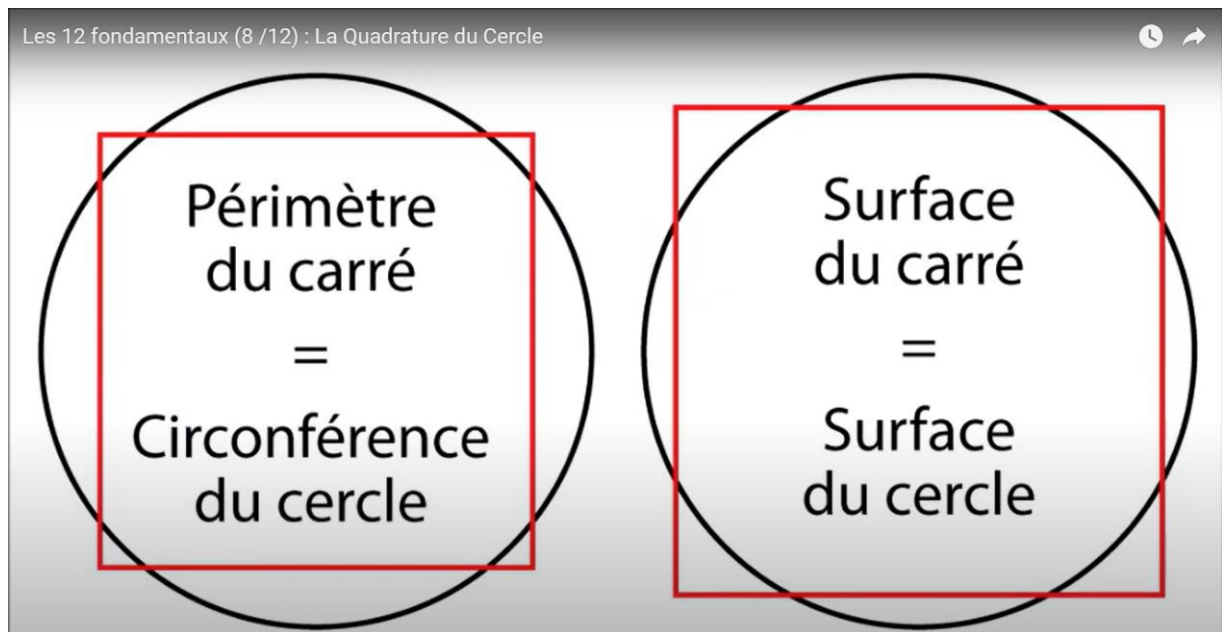
Vitruviánský muž je jako cirkusový artista, jenž se vtěsnil do kulaté obruče a kutálí se po šapitó.

Ve skutečnosti chtěl Leonardo da Vinci ukázat, že lidské tělo odpovídá kruhu i čtverci. Řešil po svém kvadraturu kruhu. Matematicko-geometrické pojetí lidské osoby? Vitruviánský muž spojuje umění, spiritualitu a vědu.

Vitruviánský muž má být také geometrická konstrukce. Pokus Leonarda da Vinci o vyřešení antické matematické úlohy kvadratury kruhu. Co to je kvadratura kruhu? Jsou dvě pojetí. Nalézt čtverec, jehož obvod by odpovídal obvodu kruhu, jenž lze čtverci opsat. Druhé pojetí hledalo konstrukci čtverce, jehož obsah se rovnal obsahu kruhu. Bylo později dokázáno, že tato úloha ve skutečnosti nemá přesné řešení.

V roce 1888 německý matematik Carl Ferdinand von Lindemann dokázal, že kvadraturu kruhu nelze zcela přesně vyřešit. Důvodem je Ludolfovo číslo π , které patří k nejdůležitějším matematickým veličinám, a je přitom velmi záhadné a komplikované.

Deux (deux?) minutes pour la quadrature du cercle

Ferdinand von Lindemann

Ueber die Zahl π *)
Von
F. LINDEMANN in Freiburg i. Br.

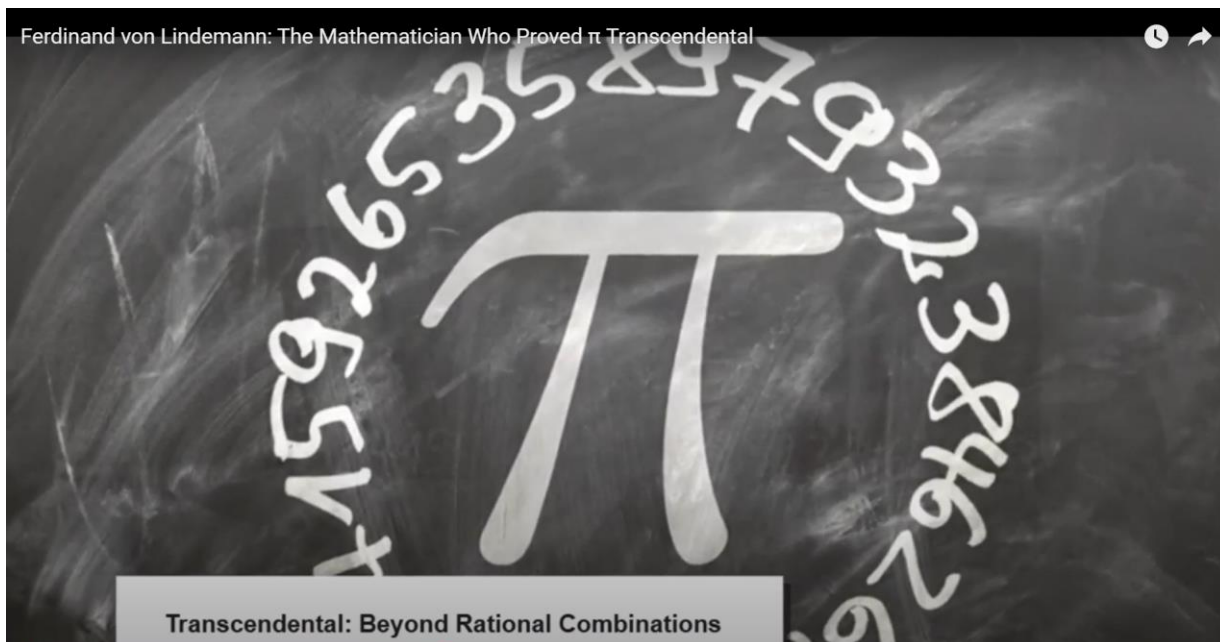
Bei der Vergleichlichkeit der so ausserordentlich zahlreichen Versuche**), die Quadratur des Kreises mit Cirkel und Lineal auszuführen, hält man allgemein die Lösung der bezeichneten Aufgabe für unmöglich; es fehlte aber bisher ein Beweis dieser Unmöglichkeit; nur die Irrationalität von π und von π^2 ist festgestellt. Jede mit Cirkel und Lineal ausführbare Construction lässt sich mittelst algebraischer Eintheilung zurückführen auf die Lösung von linearen und quadratischen Gleichungen, also auch auf die Lösung einer Reihe von quadratischen Gleichungen, deren erste rationale Zahlen zu Coefficienten hat, während die Coefficienten jeder folgenden nur solche irrationale Zahlen enthalten, die durch Auflösung der vorhergehenden Gleichungen eingeführt sind. Die Schlussgleichung wird also durch wiederholtes Quadriren übergeführt werden können in eine Gleichung geraden Grades, deren Coefficienten rationale Zahlen sind. Man wird sonach die Unmöglichkeit der Quadratur des Kreises darthun, wenn man nachweist, dass die Zahl π überhaupt nicht Wurzel einer algebraischen Gleichung irgend welchen Grades mit rationalen Coefficienten sein kann. Das dafür nöthigen Beweis zu erbringen, ist in Folgenden versucht worden.

Die wesentliche Grundlage der Untersuchung bilden die Relationen zwischen gewissen bestimmten Integralen, welche Herr Hermite angewandt hat***), um den transcendenten Charakter der Zahl e festzustellen. In § 1 sind deshalb die betreffenden Formeln zusammengestellt; § 2 und § 3 geben die Anwendung dieser Formeln zum Beweise des erwähnten Satzes; § 4 enthält weitere Verallgemeinerungen.

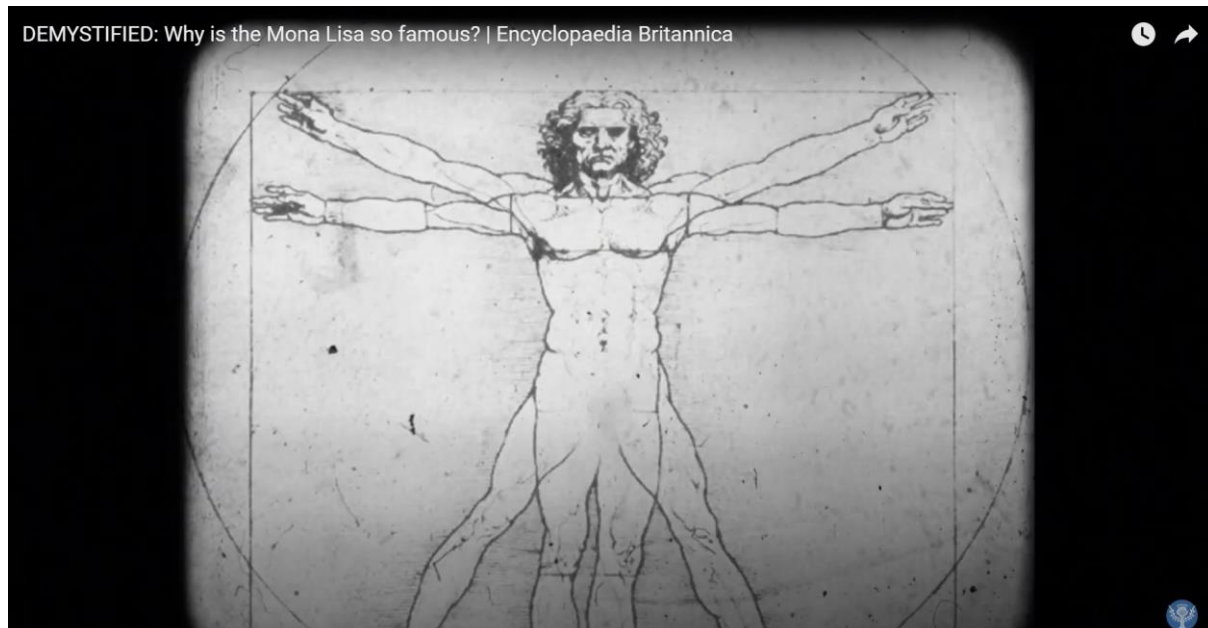
*) Vergl. eine Mittheilung des Hrn. Weierstrass an die Berliner Akademie, vom 22. Juni 1882.
**) Man sehe die Artikel Cyclometrie, Quadratur und Rectification in Kleyer's mathematisches Wörterbuch.
***) Sur la fonction exponentielle, Paris 1874 (auch Comptes rendus, t. LXXVII, 1875).

10*

Ludolovo číslo π je podle Ferdinanda von Lindemanna transcendentní a iracionální. Nelze ho vyjádřit v desítkové soustavě jako konečný zlomek.

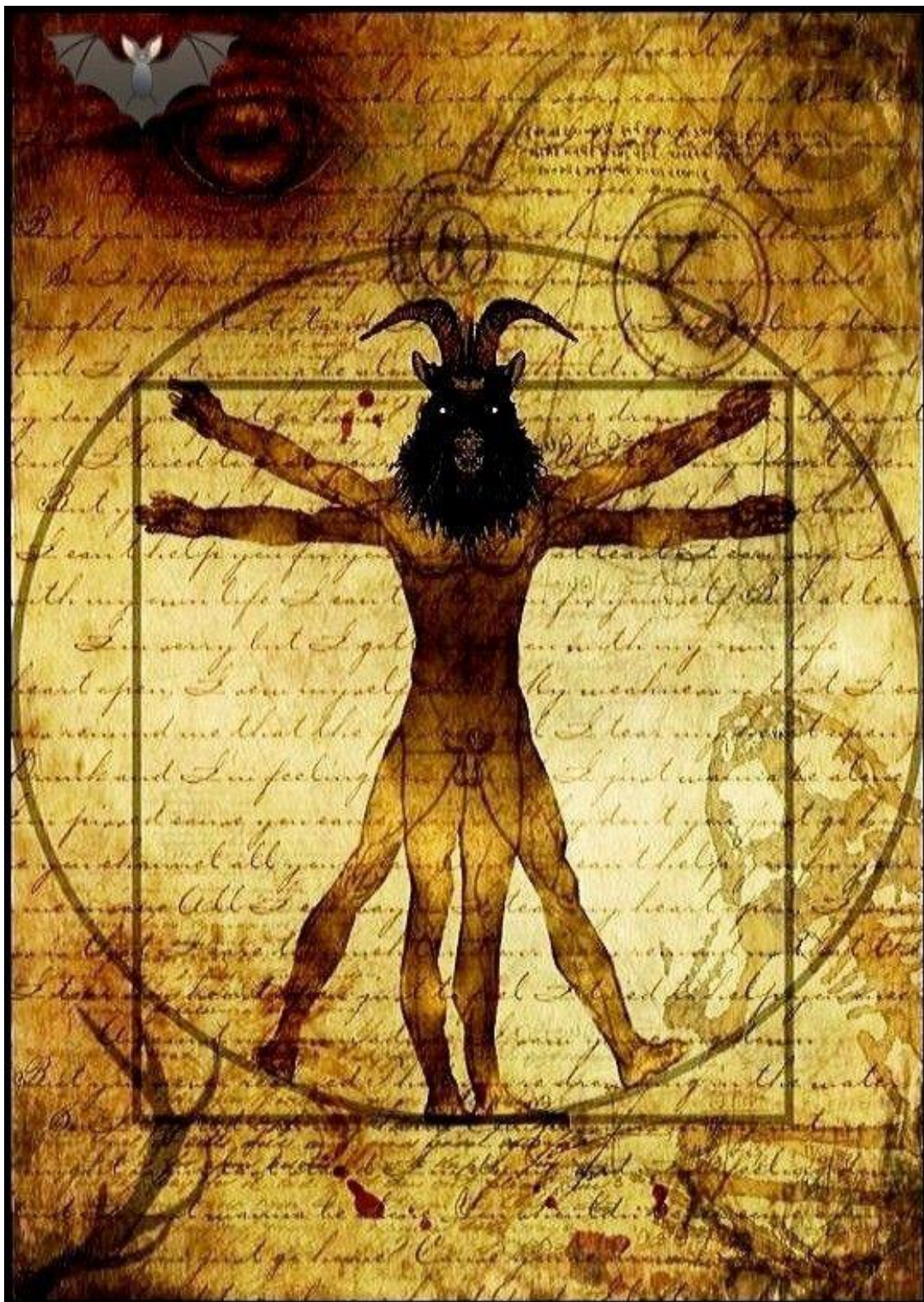
Leonardo da Vinci chtěl i lidské tělo stěsnat nebo i vysvětlit geometricky, matematickým vztahem. Nám se to dnes zdá násilné, biologie není matematika. Pojetí Leonarda da Vinciho bylo v souladu s předsudky renesance a vlastně i doby moderní. Matematika měla být jedinou řečí přírody a kosmu. Převést všechno do jediné rovnice, pochopit tak úplně všechno. Proto se i dnes všechno matematizuje, ať to má smysl nebo ne. Bez matematiky není věda. Navíc chtěl Leonardo da Vinci malířství povýšit z umění mechanických na umění liberální. K tomu byla geometrie vhodným prostředkem.

Zdá se, že Leonardo da Vinci dosáhl svého. Lámeme si stále hlavu nad jeho kresbami a malbami. Není to nakonec jeho autoportrét z doby, kdy mu bylo asi čtyřicet let? Nechtěl naznačit, že umělec je středem své tvorby? Obdivujeme se tomu, jak Leonardo da Vinci dokázal vtěsnat tolik tajuplného obsahu do nevelkého náčrtku?

Ale měli bychom se mít na pozoru, aby si nakonec člověk nevybral démonickou úlohu destruktora této planety a nakonec i sama sebe. Aby se nestal novým Satanem. Naše hloupost, namyšlenost a samolibost překračují opovržlivost padlých andělů.

NOVODOBÉ OSUDY MONY LISY. V současné době probíhají ve Florencii v klášteře Uršulinek (Sant'Orsola) archeologické vykopávky. Badatel Silvano Vinceti se domnívá, že zde odpočívají kosti Lisy Gherardini del Giocondo. Byla objevena i lebka, která snad patřila Leonardově Moně Lise. Teoreticky by šlo rekonstruovat i tvář této dámy, která umřela před 500 lety. Pak by se dalo posoudit, nakolik se podobala Moně Lise v Louvre.

To může být podle italských archeologů lebka Mony Lisy Gherardini del Giocondo. Byla to modelka k obrazu Leonarda da Vinci? Vedoucí týmu archeologů Silvano Vinceti si je pravostí nálezů jist skoro na sto procent.

Podle italských historiků strávila Lisa Gherardini del Giocondo svoje poslední roky jako vdova v uvedeném klášteře Uršulinek. Byla zde logicky i pohřbena. Badatelé chtějí porovnat DNA z hrobky rodu Gherardini del Giocondo s genomem kostí, které by měly patřit manželce florentského obchodníka Francesco Gherardini del Giocondo. Ale zatím se zdá velmi těžké, DNA z štěpin nalezených kostí získat. Gherardini mělo být jméno Mony Lisy za svobodna.

Mona Lisa Gherardini měla být pohřbena jinde, ve florentském klášteře Uršulinek. Měla se dožít 63 let, umřela v roce 1542. Leonardo da Vinci umřel v roce 1519. Vykopávky v klášteře Uršulinek stále pokračují.

Před 100 lety visel obraz Mony Lisy mezi ostatními díly renesance bez zvláštní ochrany. Nad celým sálem č. 6 v prvním pochodí Denonova křídla bděl jenom jeden strážce. Žádné velké zástupy lidí se tu neshromažďovaly. Dnes je pochopitelně všechno jinak. Louvre využívá služeb několika společností specializovaných na ochranu uměleckých děl. Obraz Mony Lisy má vyhrazeno zvláštní místo a je chráněn neprůstřelným sklem. Kolem obrazu je rozmístěno několik výstražných systémů, které by hlásily jakoukoli manipulaci s Monou Lisou. Obraz je uzavřen v neviditelném elektromagnetickém kokonu.

Navzdory všem bezpečnostním opatřením není krádež Mony Lisy vyloučena. Lupiči jdou s dobou. Používají sofistikované elektronické systémy, které by mohly ochranu obrazu narušit.

V létě roku 1911 ukradl obraz Mony Lisy z Louvre italský řemeslník a sklář Vincenzo Peruggia.

Bylo to velmi jednoduché. Vincenzo Peruggia pracoval v Louvre. Měl přehled o tom, jak lze bez potíží Monu Lisu sejmout ze zdi a pronést vrátnicí ven na ulici.

Svůj zločin provedl v pondělí ráno, kdy v Louvre nebylo mnoho lidí. Policie ho vyšetřovala, ale spokojila se s prohlášením, že v době krádeže pracoval jinde. Dva roky byl obraz nezvěstný. Teprve v roce 1913 se Mona Lisa vrátila do Louvre.

Vincenzo Peruggia převezl obraz do Itálie, do Florencie.

Vincenzo Peruggia kontaktoval ředitele florentské obrazárny a tvrdil, že chce Monu Lisu vrátit Florencii. Tady přece Leonardo da Vinci obraz namaloval. Bylo ale evidentní, že Vincenzo Peruggia chce nějakou odměnu. Ředitel galerie si dal ověřit pravost nabízeného obrazu, a pak informoval policii. Vincenzo Peruggia byl odsouzen k mírnému trestu jednoho roku vězení, jenž byl následně ještě snížen na sedm měsíců.

Celestine Peruggia, dcera zloděje Mony Lisy. Je jí 85 let. Říká, že téma Mony Lisy je pro ni uzavřeno. Jiní potomci Vincenza Peruggii tvrdí, že jejich dědeček jednal z ušlechtilých a vlasteneckých pohnutek. Francouzská policie podezírala původně z krádeže německé agenty císaře Viléma II. nebo nějaké soukromé americké sběratele umění.

Mona Lisa asi v dohledné době neopustí Le Louvre. Konec konců

ji do Francie dovezl sám její tvůrce, jehož kosti spočívají na březích řeky Loiry.

